

vergadering **C174**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 17 februari 2022

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stijgende energiefactuur voor scholen – 1697 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de gevolgen van de fors gestegen energiefacturen voor de scholen – 1816 (2021-2022)	5
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de aankomende pensioneringsgolf in het onderwijs – 1705 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de pensioneringsgolf bij het onderwijspersoneel – 1734 (2021-2022)	13
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over schooldirecteurs in het basisonderwijs – 1725 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het aantal vervangingen van schooldirecteurs – 1735 (2021-2022)	20
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over onderwijsinternaten – 1733 (2021-2022)	27
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de toetsen in het Vlaamse onderwijs – 1798 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Roosmarijn Beckers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de vraag van de onderwijskoepels naar bijkomend overleg inzake de centrale toetsen – 1806 (2021-2022)	32
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de uitrol van Edusprong voor het volwassenenonderwijs – 1799 (2021-2022)	40

VRAAG OM UITLEG van Hilâl Yalçın aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over een mogelijke uitbreiding van het succesvolle antipestproject De Confluxers
– 1808 (2021-2022)

43

VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stijgende energiefactuur voor scholen
– 1697 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de gevolgen van de fors gestegen energiefacturen voor de scholen
– 1816 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Voorzitter, collega's, minister, uitgerekend op deze Dikke-truiendag heb ik een vraag over energie. Mogen Frank Deboosere en vele anderen mij vergeven. Maar de energiefactuur van de scholen ontploft, net als die van de gezinnen. De beperkte energiemaatregelen van de federale overheid gelden niet voor scholen. Bovendien is het energieverbruik van de scholen enorm toegenomen tijdens de coronacrisis, aangezien vele scholen niet beschikken over goede ventilatiesystemen en dus overgaan op het openzetten van ramen en deuren in het putje van de winter. Het energieverbruik schiet de hoogte in.

Voor de scholen in het katholiek onderwijs zou het gaan over een extra factuur van 45 miljoen euro in 2021 en 2022, voor die in het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!) over een factuur van 42 miljoen euro. Dat geld is er natuurlijk niet zomaar in de scholen. Die hoge energiefactuur moet dan ook worden betaald met werkingsmiddelen van de scholen. En net daarop werd er de laatste jaren bespaard.

Lieven Boeve, de topman van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV), zegt daarover in de pers dat ze ervan uitgingen dat de werkingsmiddelen voor ongeveer 10 procent naar energie moesten gaan, maar dat dat nu de helft meer is. Bepaalde scholen zeggen zelfs dat een vijfde van hun budget nu naar energie gaat.

Scholen kunnen minder uitgeven aan didactisch materiaal, aan handboeken, aan het solidaire spaarpotje voor schoolreizen, aan knutselmateriaal en meubels enzovoort. En dat komt de kwaliteit van het onderwijs uiteraard niet ten goede.

Minister, zult u maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat de energiefactuur draaglijk wordt voor scholen?

Wilt u de besparingen op de werkingsmiddelen van de scholen terugschroeven en die middelen in de toekomst verhogen?

Wat zult u doen om te investeren in mechanische ventilatiesystemen, in isolatie en andere energiebesparende maatregelen, zodat de energiefactuur in de toekomst kan worden beperkt?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Voorzitter, minister, collega's, de vorige spreker heeft het al duidelijk geschetst: de hogere energieprijzen raken naast de gezinnen ook heel wat scholen. Daarbij komt dat men in veel scholen waar er amper goede ventilatie of luchtzuivering mogelijk is in het kader van de verluchtingscoronamaatregelen, ook lesgeeft met gewoonweg de ramen en deuren open. Dat leidt uiteraard tot een hoger energieverbruik en een nog hogere energiekost,

zeker gezien de huidige exploderende prijzen. Katholiek Onderwijs Vlaanderen raamde de meerkost in hun scholen voor de jaren 2021 en 2022 al op 45 miljoen euro. Het aandeel in de kosten zou van 10 procent naar 15 procent gaan. Sommigen denken zelfs dat het naar een vijfde, dus naar 20 procent zou gaan. Dat geeft een enorme druk op hun werkingsbudget. Het klein onderhoud van gebouwen, investeringen in digitale infrastructuur, pedagogisch-didactische investeringen enzovoort vallen weg of worden bemoeilijkt. Vele scholen vrezen dat als de regering hier niet in ingrijpt, ze drastisch zullen moeten besparen of – en dat is nog slechter – dat de meerkost zal moeten worden doorgerekend naar de ouders, wat ze natuurlijk liever willen vermijden.

KOV-topman Lieven Boeve en andere onderwijsverstrekkers vragen daarom een volledige indexering van de werkingsmiddelen. Die indexering is niet onbelangrijk in deze periode van inflatie. Die indexering gebeurt voor 100 procent voor de personeelskost. Daar wordt het allemaal wel doorgerekend. Maar de werkingsmiddelen, het vrij aan te wenden budget voor de goede werking van de scholen, wordt maar voor 60 procent geïndexeerd. Volgens ons – of u moet het anders uitleggen, minister – is dat in 2019 bij het begin van deze legislatuur toch beslist. Het basisonderwijs werd wel gevrijwaard van deze maatregel om de werkingsmiddelen niet volledig te indexeren, maar daar zijn de schooldirecties en vooral ook de leerlingen in het secundair onderwijs zeker niet bij geholpen.

In de bestrijding van de pandemie heeft de regering via de werkingsmiddelen bijkomend geld voorzien zodat de scholen in veilige omstandigheden konden werken. Dat is juist. Er werd daarvoor bijna 100 miljoen euro voorzien. Maar goed, dat geld is opgegaan aan extra hygiënemaatregelen, poetskosten, handgels, wasbakken, plexiwanden en mondkmaskers. Er blijft absoluut niet voldoende over uit deze pot om de torenhoge energiefactuur mee te betalen.

Deze aanklacht werd ook al eerder geopperd door de onderwijsverstrekkers als een anomalie die heel wat scholen schaadt, ook in tijden waarin er geen energiearmoede is. Maar volgens vele scholen is deze regel niet meer houdbaar.

Minister, hoe evalueert u de bevindingen uit de raming van KOV omtrent de hoge energieprijzen en de effecten op hun werkingsbudget?

Zult u ingaan op het voorstel van de onderwijsverstrekkers en de indexering, al dan niet tijdelijk, bijvoorbeeld voor deze periode in 2022, voor de volle 100 procent van het werkingsbudget laten doorvoeren? Indien u dat niet wenst te doen, dan vind ik dat u dat ook grondig moet motiveren.

Op welke andere manieren zult u aan de scholen tegemoetkomen om deze extra verwarmingskosten te compenseren?

Al bij al zijn dat ook maar compenserende maatregelen. Het probleem situeert zich op federaal niveau. De Vivaldiregering zou kunnen beginnen met de energiefactuur te drukken door een tijdelijke btw-verlaging op elektriciteit door te trekken naar de scholen, en ook voor gas. Want nu geldt dat niet voor scholen en evenmin voor gemeenten, zorgcentra en andere afnemers die geen huishoudelijk contract hebben. Zult u er bij de Federale Regering op aandringen om actie te ondernemen om specifiek de scholen te ontzien en voor hen een doortastende lastenverlagende inspanning te doen? Het heeft immers weinig zin om enkel de elektriciteitsrekening voor gezinnen te verlagen als dan de schoolfactuur wordt verhoogd omdat scholen meerkosten moeten doorrekenen aan de ouders.

We hebben er regelmatig discussie over gevoerd dat er ook op Vlaams niveau heel wat uit de factuur kan dat daar niet in thuishoort. De Vlaamse Regering sloot onlangs een akkoord in verband met de oversubsidiëring van de groenestroomcertificaten. Daarmee wil men de energiefactuur verlagen met jaarlijks 120 miljoen

euro, wat neerkomt op zo'n 37 euro per gezin per jaar. Zit daar ook iets in voor de energiefactuur van de scholen? Indien ja, welke impact verwacht u daar?

Ten slotte, op langere termijn moeten we met de nodige renovaties de nieuwe schoolinfrastructuur veel energiezuiniger maken. Daarover zijn we het allemaal eens. Dat is werk op zeer lange termijn. Maar ook minder ingrijpende verbeteringen zouden al heel wat helpen. We denken bijvoorbeeld aan het verlenen van extra isolatiepremies richting de scholen. Veel scholen bevinden zich immers in oude gebouwen die slecht geïsoleerd zijn en vooral via het dak, naast de openstaande ramen in deze covidperiode, gaat nog heel veel warmte verloren. Bent u voor dat idee gewonnen en zult u daar ook werk van maken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Goedemorgen, de vraagstelling is zowat exact dezelfde als die die we enkele weken geleden hier in de commissie hebben besproken. Het waren andere vraagstellers, maar gelijkaardige vragen. Het enige nieuwe element in dezen is natuurlijk de beslissing van de Federale Regering om tussen te komen in de energiefactuur, maar tot velerlei spijt niet ten voordele van de scholen. Voor alle duidelijkheid: de opbrengst van de Vlaamse maatregelen die werden ingevoerd en recent gecommuniceerd, zal wel degelijk ten goede zal komen van de scholen. De opbrengst die wordt voorzien over enkele jaren en die kan worden besteed aan een verlaging van de energiefactuur bedraagt 1,2 miljard euro. Die opbrengst zal wel degelijk, dat principe is zo overeengekomen, ook ten goede komen van de scholen. Die fout gaan we op Vlaams niveau niet herhalen. Of niet overdoen. Niet kopiëren, ik zal het zo zeggen.

Scholen ontvangen jaarlijks werkingsmiddelen, die ze natuurlijk ook autonoom kunnen aanwenden. Die werkingsmiddelen dienen ook om de energiefactuur te dekken. We hebben vanuit de administratie geen zicht op het aandeel werkingsmiddelen dat naar energiefacturen gaat. We moeten daar ook consequent in zijn: als we een verantwoordingsplicht gaan opleggen, verhogen we weer de administratieve last. We geven dus vertrouwen aan de scholen, en ook autonomie, vrijheid en verantwoordelijkheid met betrekking tot de besteding van die middelen. Trouwens, gelet ook op de omvang van het patrimonium zal dat beeld ook helemaal niet eenduidig zijn. Welk deel van de werkingsmiddelen aan energie besteed wordt, zal variëren naargelang de lokale omstandigheden. Het zal zelfs niet alleen variëren per scholengemeenschap, maar gewoon per school, op basis van de ligging, de grootte, de ouderdom, het energiepeil, de investeringen die men al gedaan heeft.

Voor alle duidelijkheid: de werkingsmiddelen in de andere beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid zijn niet geïndexeerd. Onderwijs is op dat vlak een uitzondering, zij het dat de werkingsmiddelen voor 100 procent zijn geïndexeerd in het basis-onderwijs en inderdaad voor 60 procent in het secundair onderwijs. Dat verschil van 40 procent kan dus absoluut een grond zijn om daarover te klagen. Maar in perspectief geplaatst: bij de andere beleidsdomeinen is het 0 procent.

Wat wij vooral proberen te doen, is structureel ingrijpen. Elke niet-verbruikte energie-eenheid is de beste besparing. We proberen dus vooral, voor heden en toekomst, structurele maatregelen te nemen. Er is één investering in de scholeninfrastructuur, waarbij we altijd de nieuwste energienormen en de modernste technologie met betrekking tot energiebesparing gaan hanteren. Deze legislatuur investeren we 3 miljard euro. Dat is een half miljard euro meer dan in de vorige legislatuur, en toen was dat eigenlijk al een record. Dat is nieuwbouw volgens de laatste bouwnormen, omtrent bijvoorbeeld isolatie, energiebesparing, ventilatie en allerhande energetische maatregelen. Trouwens, ook binnen de DBFM-programma's (Design Build Finance Maintain) wordt die onderhoudscomponent voor 90 procent gesubsidieerd; dat is ook belangrijk ter zake.

Ten tweede: ik weet wel dat het om een meerjareninspanning gaat, en we voorzien ook in alternatieve budgettaire pistes, namelijk het Vlaams Klimaatfonds. Daar heb ik een claim op gelegd voor schoolinfrastructuur. We starten al met 10 miljoen euro voor ESCO-projecten (energy service company) binnen onze onderwijsinfrastructuur. ESCO's zijn idealiter maximaal budgetneutraal, maar zeker binnen Onderwijs blijkt het momenteel noodzakelijk om de zogeheten 'onrendabele top' van die investeringen toch nog klassiek te gaan financieren. Die 10 miljoen euro wordt met andere woorden gebruikt als hefboom om de ESCO-overeenkomsten levensvatbaar te maken. Daarbovenop wordt 5,5 miljoen euro uit het Vlaams Klimaatfonds ingezet voor bredere energiebesparende maatregelen binnen Onderwijs, maar bijvoorbeeld ook voor de uitfasering van de stookolieketels.

Ik kan ook meegeven dat, boven op die middelen, er opnieuw afgerond 15 miljoen euro van de middelen voor dit jaar van het Vlaams Klimaatfonds zal worden ingezet binnen Onderwijs. Dat is dus een totaal van meer dan 30 miljoen euro, van het Klimaatfonds voor Onderwijs. Over de concrete toewijzing ten aanzien van de onderwijsinitiatieven moeten we later dit jaar nog beslissen, maar dat zal dit jaar ook wel worden vastgelegd. Vanzelfsprekend blijven de algemene regels van toepassing, zoals de cofinanciering en de aanwending van die middelen.

Ten derde zetten we in op scholen die snel willen overgaan tot het installeren van mechanische of andere ventilatiesystemen. Enerzijds zorgen we daarvoor via nieuwbouw, maar ook voor bestaande infrastructuur voorzien we middelen. Men kan die middelen zelfs met een verkorte procedure aanvragen. We hebben daarvoor 30 miljoen euro voorzien.

Dat heeft het de afgelopen maanden en jaren mogelijk gemaakt dat we alle specifieke dossiers met betrekking tot ventilatie hebben kunnen selecteren. Elke aanvraag die werd ingediend, werd gehonoreerd. De meeste ventilatiesystemen worden natuurlijk verplicht geïnstalleerd als onderdeel van een grote renovatie of nieuwbouw.

Tot slot zetten we ook in op leningen voor energiebesparende maatregelen via het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION). Bij de start van deze legislatuur hebben we leningen renteloos gemaakt, waarbij we ook het toepassingsgebied hebben uitgebreid. Scholen kunnen 0,5 miljoen euro renteloos lenen voor investeringen in isolatie, in zonnepanelen, in hoogrendementsketels. Tevoren was dat nog aan een rente en kwamen alleen zonnepanelen in aanmerking. Dat is dus een vierde maatregel in dat kader.

Wat de investering betreft, herhaal ik dat het een bredere discussie is die in het kader van de begroting moet worden bekeken. Ik erken dat men op dat vlak vanuit de andere beleidsdomeinen al wel met enige afgunst naar Onderwijs kijkt, gelet op de indexering van 100 procent in het basisonderwijs en van 60 procent in het secundair onderwijs. Ik zou daar natuurlijk wel graag verder op ingaan. Ik moet in die budgettaire discussie ook erkennen dat we met Onderwijs ondertussen al 1,6 miljard euro extra hebben verworven ten opzichte van de start in 2019. Maar dat zal mij er toch ook niet van weerhouden om creatief aan de slag te blijven gaan om te zien of we extra middelen kunnen binnenhalen voor Onderwijs, met welke labeling dan ook, met welke doelstelling dan ook. Ik zal daarvoor blijven ijveren. Maar ik wil absoluut niet voor mijn beurt spreken. Het is natuurlijk op regeeringsniveau dat we ter zake knopen moeten doorhakken.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, ik dank u voor uw antwoorden. Ik hoor vooral dat u in de toekomst wilt investeren in het onroerend patrimonium van onze scholen. Dat vind ik heel goed, maar dat was en is ook hoogst noodzakelijk. Dat deel van uw antwoord is helder.

Het deel over wat u nu wilt doen aan die stijgende facturen vind ik toch wat minder helder. U verwijst naar de energieverlagende maatregelen van de Vlaamse Regering. Die komen neer op 37 euro per jaar. Dat is wel heel erg beperkt. Hoe worden de scholen daarin gewogen? Krijgen zij dezelfde waarde als een gezin, en dus 37 euro? Dat is echt wel peanuts.

U zegt dat de werkingsmiddelen ook niet worden geïndexeerd voor andere beleidsdomeinen. Dat is toch een rare redenering. De prijzen stijgen. Die werkingsmiddelen zijn op een bepaald moment vastgesteld in functie van de noden en toch niet met de natte vinger, naar ik aanneem. En de prijzen stijgen. Als de prijzen stijgen en de werkingsmiddelen worden niet of onvoldoende geïndexeerd, dan verlies je aan koopkracht. Dat is tamelijk evident.

Deze week nog stond er een heel artikel in de pers dat de bijscholing van leerkrachten een groot probleem is in ons land, of in ons Vlaams Gewest. Dat wordt betaald met die werkingsmiddelen. Er worden allerlei kosten betaald met die werkingsmiddelen. We zijn al heel vaak tussengekomen rond die stijgende prijzen voor ouders van kinderen. Dat deel van uw antwoord vind ik toch niet zo helder. Het zou mij meer geruststellen indien u voluit – en niet een klein beetje – zou zeggen: 'Oké, ik wil op tafel kloppen om te zien hoe wij rond dat probleem van de extra energiefacturen in een periode zoals nu een oplossing kunnen vinden.'

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik sluit me grotendeels aan bij de vorige spreker. Dat zal u misschien niet verbazen op dit vlak.

Eerst en vooral: ik heb gevraagd of u zult proberen om het federale niveau op andere gedachten brengen. Ik heb u daar niets over horen zeggen, dus ik neem aan dat u dat als een verloren zaak, een verloren gevecht beschouwt.

Maar ik zie toch stilaan wat bewegen op het federale niveau. Men begint stilaan tot het besef te komen dat men de kernuitstap moet laten vallen. Wie weet is er hier nog wat vooruitgang te boeken.

Zoals collega De Witte daarnet al zei, is wat Vlaanderen doet, die mogelijke opbrengst van 37 euro per gezin, zeer weinig. Maar alle beetjes helpen, daar ben ik het mee eens. Maar dit is zeer onzeker. Het gaat eigenlijk over het plegen van contractbreuk ten opzichte van die beloofde subsidies. Die waren overdreven, ik ben de eerste om dat te erkennen. Maar dat wordt zeer moeilijk, tenzij die bedrijven grootmoedig te overhalen zijn om een geste te doen. Ik hoop dat dat haalbaar zal zijn zonder juridische procedure. Maar ik denk dat het een druppel op een hete plaat zal zijn voor de scholen.

U hebt toegeven dat het secundair onderwijs slechts 60 procent van die indexering krijgt. Dat is te weinig, en ik vind dat men ten minste dat gat zou moeten dichtrijden. U zegt dat de niet-gebruikte energie de beste is. Ja, dat zal wel. Maar de kinderen zitten ondertussen in de kou en de scholen zijn ondertussen hun spaargeld aan het weggeven. Dat is een groot probleem.

Het is goed dat er zaken zijn zoals het Klimaatfonds. Maar er blijkt dan toch nog wat aanvulling nodig te zijn: 30 miljoen euro, die later dit jaar moet worden afgeklopt.

U zegt dat we dat nog zullen bekijken in het kader van de begroting. Andere domeinen zijn dan jaloers op ons. Ik zou toch willen benadrukken dat men dat moet eisen. Want dit gaat toch ook over de onderwijskwaliteit.

De voorzitter: Mijnheer Laeremans, uw twee minuten zijn om.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Oké, ik zal het hierbij laten.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Voorzitter, ik heb in oktober vorig jaar al een soortgelijke vraag gesteld. Het probleem kan uiteraard op zo'n korte termijn niet opgelost zijn. Maar we moeten goed beseffen dat de eerste focus van de scholen vooral het organiseren van onderwijs en het lesgeven is. En daar heb ik natuurlijk alle begrip voor.

Het komt er vooral op aan om scholen te ontzorgen. De minister heeft het gezegd: er worden ESCO-overeenkomsten aangeboden. Dat betekent dat een bedrijf energiediensten kan leveren. Zij doen de investering en scholen betalen terug naargelang de uitgespaarde energiekost. Dat lijkt mij een goed idee. Maar het lijkt mij toch ook dat dit soort van overeenkomsten nog te weinig is ingeburgerd. Wat zult u doen om te stimuleren dat scholen daar meer gebruik van maken?

Het lijkt me ook belangrijk dat scholen energiescans laten uitvoeren. Ik weet dat dat bij particulieren vaak gebeurt. Waar kunnen we op korte, op middellange en op lange termijn maatregelen nemen om ons energiegebruik in de hand te houden? Minister, bent u bereid om te stimuleren dat scholen gebruikmaken van de maatregel om energiescans te laten uitvoeren binnen hun gebouwenpatrimonium?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Ik verwijs graag naar de vraag die ik hier stelde op 20 januari omtrent de koopkracht van de scholen. Je kunt een euro natuurlijk maar één keer uitgeven. Er is een meervoudige druk op onze scholen, zowel wat betreft de energiekosten als wat betreft zeer vele andere uitdagingen.

Wat de energiekosten betreft, moeten we volgens mij inderdaad inzetten op duurzame investeringen. Minister, op 16 september had u het in de commissie in antwoord op een vraag over ventilatiesystemen over 35 miljoen euro, vandaag spreekt u over 30 miljoen euro. U stelde dat u zou bekijken of die middelen eventueel konden worden verschoven mochten er heel veel vragen zijn. Is er daarvan een stand van zaken en komen er inderdaad meer vragen?

Minister, verder denk ik dat we ook moeten nadenken over de installatie van zonnepanelen op schooldaken. Er is immers een mogelijkheid om te werken met lokale energiegemeenschappen en energiedelen. Er is natuurlijk de kritiek dat, als je zonnepanelen op een schooldak plaatst, die het meest opleveren net wanneer de school gesloten is, namelijk in de zomervakantie. Op die manier zouden we de overtollige stroom kunnen verkopen aan omliggende woningen en bedrijven. Kunnen we die mogelijkheid verder onderzoeken?

Onze fractie zal de koopkracht van de scholen in ieder geval in de gaten blijven houden.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, uiteraard zijn wij ook niet ongevoelig voor de realiteit van vandaag, voor scholen, maar ook voor gezinnen, kinderdagverblijven, voorzieningen waar jongeren verblijven, woonzorgcentra en noem maar op, naar aanleiding van de stijgende energieprijzen. Daar zijn we absoluut niet blind voor. De collega van Groen heeft er niets van gezegd, maar ik hoop dat de euro in de federale Vivaldiregering eindelijk begint te vallen, zijnde de euro die mensen meer moeten betalen om de kerncentrales open te houden. Want als we de kerncentrales

gaan dichtdoen en dan kernenergie gaan kopen van Frankrijk en Nederland, die er gaan bouwen, of gascentrales gaan stoken met 'Poetingas', die uiteraard onze goede vriend is, dan denk ik dat we allemaal weten wat de kost zal zijn, en dat is: onbetaalbaar. Dat is één. Maar daar wordt niet over gesproken. Ik vind dat wel wat jammer, want het is de realiteit van de dag van vandaag.

Twee, ik u hoor ervoor pleiten – en ik begrijp dat – om scholen te ondersteunen, subsidies te geven, geld te geven, maar dat moet natuurlijk ergens vandaan komen. Ik hoop nu toch niet dat mensen ervoor pleiten om dat binnen energie te compenseren, en een heffing te gaan doen op de energiefactuur van de burgers, om scholen dan een subsidie te kunnen geven voor de hoge energiekost. Want dan zijn we natuurlijk iets heel raars aan het doen. Vanwaar dat geld dan wel moet komen, dat is natuurlijk de vraag van zeer velen. Dus kunnen wij ons absoluut achter het gevoerde beleid scharen: maximaal energie proberen te besparen, met investeringen, zoals de minister aanduidt. En langs de andere kant is het cruciaal, denk ik, dat we de kerncentrales openhouden en er misschien zelfs bijbouwen, zoals andere slimme landen doen. En als scholen dan overschakelen op warmtepompen, hoeven die niet gevoed te worden met dure gascentrales en hoeven we niet op onze knieën te gaan voor Poetin, maar kunnen we bogen op eigen energie.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De samenvatting is eigenlijk dat ik probeer om maximaal structureel in te grijpen, via energiebesparende maatregelen, om te verhinderen dat we onderwijsmiddelen moeten gaan doneren aan ENGIE en aan Poetin. Daar komt het op neer.

Ik deel natuurlijk het optimisme van de heer Laeremans, die rekent op een mogelijke inkeer op het niveau van de Federale Regering ten aanzien van kernenergie. Daar zou ik echter toch niet al mijn geld op inzetten. Er is ook de 1,2 miljard euro die over meerdere jaren heen zou kunnen worden geput uit de groenestroomcertificaten. Dat is wel nog niet verworven, laat staan dat de aanwending van de opbrengst al vastligt.

Maar ik wil ook wel verwijzen naar de ESCO's – ik denk dat de heer Danen het erover had. Dat proberen we toch als een nieuwe financieringsvorm op een langere termijn te hanteren, waarbij de scholen ook een voordeel hebben omdat ze, door de grote investeringen die worden gedaan door een private partner, hun energiefactuur serieus verlaagd zien. Maar daar zitten we momenteel nog met een 'gap' op vlak van rendabiliteit, en daar komen we dus tussen. Er zijn voorheen wel al wat proefprojecten dienaangaande geweest. Maar nu proberen we dit echt op een grotere schaal op te zetten, in eerste instantie voor het gemeenschapsonderwijs, maar onmiddellijk met 10 miljoen euro; dat scheelt dus toch wel een slok op de borrel. We hopen dat dat daar goede praktijken worden, die kunnen worden uitgerold in andere scholen, en dat we daar ook een grotere schaal zouden kunnen bereiken.

Tot slot: voor de verkorte procedure bekijk ik inderdaad of we desgevallend ook kunnen schuiven met die middelen. U hebt gelijk, mevrouw Vandromme: het is eigenlijk, denk ik – zeg ik even vanuit het hoofd –, een 34 miljoen euro – dat is een afronding. Ik wil natuurlijk absoluut verhinderen dat die middelen niet volledig worden uitgeput. De investeringen in bijvoorbeeld netwerken hebben we ook wel bekeken. Daar zitten we wel een beetje met een probleem. Wat u aanduidt als misschien een voordeel is eerder een nadeel, bijvoorbeeld voor zonnepanelen. Het nadeel daarvan is dat de opbrengst zich vooral situeert in de periode dat de scholen dicht zijn, in juli en augustus, en dat is net ook de periode waarin ook anderen in grote, overvloedige mate beschikken over groene energie.

Concurrentieel gezien ben je op dat vlak in die periode in het nadeel. En dan zitten we nog altijd met het probleem van de batterijcapaciteit. Mochten we dat allemaal

kunnen opslaan in batterijen, zou het een ander verhaal zijn. Maar vooralsnog is dat niet het geval. We zitten dus met de praktische moeilijkheid dat we heel veel energie genereren net op het moment dat we er zelf geen gebruik van kunnen maken en dat de waarde ervan op de markt op dat moment ook beperkt is. Dat is gewoon een praktische omstandigheid.

Ik kom weer tot de grond van de zaak. Wat de indexering betreft, mogen we ons op dat vlak enigszins, in vergelijking met andere, gelukkig prijzen dat in ons beleidsdomein het basisonderwijs voor 100 procent wordt geïndexeerd en het secundair onderwijs 'maar' voor 60 procent – dat maakt het iets moeilijker in de discussie. Maar ik zal er alles aan proberen te doen om ervoor te zorgen dat we, maar dan met de klemtoon op structurele maatregelen, nog middelen kunnen verwerven voor Onderwijs om die energiefactuur naar beneden te halen, maar dan wel altijd op een structurele basis en niet om uiteindelijk gewoon extra middelen te kunnen geven aan Poetin en aan ENGIE.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, scholen hebben het nú moeilijk. Zij vrezen dat ze nú de factuur aan gezinnen moeten doorsturen. En gezinnen hebben het nú ook al moeilijk. Het gaat voor mij niet over extra geld geven aan Poetin of aan ENGIE Electrabel. Ik vind dat toch een beetje populistisch van u. Deze week nog is verschenen dat ENGIE Electrabel 1 miljard euro overwinst heeft gemaakt. 1 miljard euro! We kunnen perfect zeggen dat overwinsten in tijden van crisis onaanvaardbaar zijn en dat we die overwinsten gaan halen. Dát is de manier om uit die crisis te komen zonder de koopkracht van de mensen aan te tasten. Dat is mogelijk. Dat is dan wel een beslissing van de Federale Regering. Maar het is een beetje gemakkelijk om te zeggen: 'We gaan niets doen, want we gaan extra geld geven, dus laat de gezinnen en de scholen ondertussen maar creperen onder te hoge facturen.'

Wij zijn blij met de structurele maatregelen die worden getroffen. Er worden een aantal structurele maatregelen getroffen, en dat was hoognodig, gezien de situatie van het onroerend patrimonium van onze scholen. Maar wij vinden het jammer dat er momenteel blijkbaar weinig wil is om tegemoet te komen aan de noodtoestand.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Onze grote bekommernis is de onderwijskwaliteit in scholen die hieronder zal leiden. Ik weet dat sommige scholen een nieuwbouw hebben kunnen zetten en dat zij minder problemen hebben. Maar heel veel andere scholen hebben op dit ogenblik niet de marge om te investeren. Zij moeten dan maar extra geld uitgeven aan verwarmingskosten en dat gaat ten koste van onze onderwijskwaliteit. Ik vind dat toch belangrijk genoeg om de keuzes van de Vlaamse Regering eens te herbekijken. We hebben gezien dat er onlangs weer een nieuw Minderhedenforum werd gesubsidieerd. Met 700.000 euro kunnen wel al wat klassen worden verwarmd. Hetzelfde geldt voor de 15 miljoen euro aan vakbondsvrijstellingen enzovoort. Wij vinden sommige keuzes verkeerd.

En ik begrijp ook wel wat de vorige spreker heeft gezegd. Toen, in 2019, was er nog geen sprake van een energiecrisis en een covidcrisis en heeft men geoordeeld dat 60 procent van de indexering wel zou volstaan. Sorry, maar voor dit jaar zou men daar toch wel een mouw aan moeten passen.

Ik zal het hierbij laten. Ik dank u.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de aankomende pensioneringsgolf in het onderwijs – 1705 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de pensioneringsgolf bij het onderwijspersoneel – 1734 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Er klinken opnieuw verontrustende signalen in verband met het lerarentekort. Die signalen zullen de komende maanden en jaren allicht blijven klinken. Onderzoekers van de KU Leuven waarschuwen dat het tekort de komende jaren nog verder zal toenemen. Vandaag is bijna een derde van de leerkrachten ouder dan 50 jaar. Dat betekent dat we binnen afzienbare tijd zullen worden geconfronteerd met een pensioneringsgolf. Dat probleem zal zich voornamelijk laten voelen voor technische vakken, godsdienst en in het kunstonderwijs, waar de leerkrachten gemiddeld het oudst zijn. Het probleem is bovendien het grootst in Limburg.

Het hoeft niet gezegd dat dit de kwaliteit van ons onderwijs zwaar onder druk zet. Sommige scholen overwegen zelfs om bepaalde richtingen stop te zetten, omdat ze geen leerkrachten vinden voor bepaalde vakken. Een algemene krapte op de arbeidsmarkt is een van de oorzaken hiervan: onderwijs concurreert voor talent met andere sectoren die vaak aantrekkelijkere arbeidsvoorwaarden kunnen voorleggen, zeker in het begin van de loopbaan. Daarnaast spelen ook factoren mee die eigen zijn aan het onderwijs: een kleiner wordende instroom in de lerarenopleiding en een grote uitstroom bij beginnende leerkrachten.

De onderzoekers stellen een aantal oplossingen voor, waaronder het inzetten van hybride leraren, dus leraren die een deel van de tijd in een andere sector werken. Ook ingrepen in de arbeidsvoorwaarden van beginnende leerkrachten zijn aan de orde.

Minister, hoe kijkt u naar de bevindingen gepresenteerd in de studie?

Wat kan er vandaag meer gebeuren om de aankomende pensioneringsgolf op te vangen, in het bijzonder voor de vakken waar de grootste problemen zich zullen stellen en in de regio's waar de druk het grootst is?

Welke ingrepen ziet u om de arbeidsvoorwaarden van startende leerkrachten te verbeteren?

Hoe evalueert u het voorstel om het systeem van hybride lesgevers verder te ondersteunen?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Minister, collega's, zeggen dat het lerarentekort op dit moment de grootste uitdaging is van het Vlaamse onderwijs, is een open deur intrappen. In de volgende vraag om uitleg komt ook de problematiek van de directeurs aan bod. Dat legt een enorme druk op de organisatie en op de kwaliteit van ons onderwijs. We kunnen dat niet voldoende blijven benoemen, dag

in, dag uit, uur in, uur uit. Enerzijds is en blijft de instroom van nieuwe leerkrachten te laag en anderzijds is de uitstroom uit het lerarenkorps te hoog. Zoals mijn collega zei, stappen een op de drie beginnende leerkrachten al na vijf jaar uit het beroep. Het lukt onvoldoende om leerkrachten op school te houden. Daarnaast heb je nog een andere uitstroom, namelijk de pensionering van leerkrachten. 30 procent van de leerkrachten is vandaag 50 jaar of ouder. Ook zij zullen de komende jaren het onderwijs verlaten. Deze pensioneringsgolf zal het lerarentekort de komende jaren nog nijpender maken dan ooit te voren.

De pensioneringsdruk verschilt sterk van vak tot vak. Leraren elektriciteit en hout in het beroepsonderwijs, toegepaste economie en mechanica in het technisch onderwijs, beeldende vorming in het kunstonderwijs en katholieke godsdienst op alle niveaus blijken het oudst te zijn. Men vreest hier dan ook voor de grootste tekorten. Scholen zijn zelfs al zover gekomen dat ze overwegen om wegens het huidige lerarentekort en het tekort dat er aankomt door de pensioneringen studierichtingen stop te zetten, zoals collega Danen zei. Jawel, ik herhaal het nog eens: ze overwegen die stop te zetten. Voor sommige vakken kampen ze al jaren met een onderbezetting, die met het groter wordende tekort niet meer werkbaar blijft.

Minister, ik heb een aantal zeer verontrustende vragen voor u.

Zult u in de toekomst extra maatregelen nemen voor de anciënniteit van zijinstromers en een snellere vaste benoeming? Ziet u reeds positieve kortetermijneffecten van deze maatregelen op het lerarentekort sinds ze geïmplementeerd zijn? Zo nee, wanneer denkt u dat die maatregelen hun vruchten zullen afwerpen? Wanneer zult u dat voor de eerste keer aan ons kunnen terugkoppelen? Want meten is weten. En op die manier kunnen we tijdig bijsturen.

Hoe evalueert u de grote uitstroom aan leerkrachten de komende tien jaar door pensionering? Er zijn een aantal problemen, maar mijn specifieke vraag betreft de pensionering.

Hebt u rekening gehouden met de grote pensioneringsgolf in de maatregelen waarmee u het lerarentekort in de toekomst verder wilt aanpakken?

Hoe staat u tegenover het feit dat scholen studierichtingen zullen schrappen, niet vanwege de populariteit of vraag, maar omdat er onvoldoende leerkrachten zijn om de richtingen te bemannen? Welke alternatieven ziet u voor scholen die in deze situatie zitten? Wat zult u concreet doen opdat scholen geen studierichtingen moeten schrappen vanwege het lerarentekort?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Collega's, de aanpak van het lerarentekort is een weerkerend aandachtspunt in deze commissie en ook dit verhaal past daarin.

We hebben de studie van de KU Leuven met interesse gelezen en daar actief aan meegewerkt. Het is op grond van data die door onze administratie werd aangeleverd dat men daarmee aan de slag is gegaan. Er is ook heel wat inhoudelijke feedback bezorgd aan de onderzoekers.

Het is een genuanceerde studie die aantoont dat het onderwijs, net als zowat de hele Vlaamse arbeidsmarkt, onder druk staat. Ook wat de leeftijdsstructuur betreft, nemen leraren geen uitzonderlijke positie in en in dat opzicht is gewag maken van een pensioneringsgolf specifiek voor onderwijs eigenlijk niet correct. De data van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) tonen immers aan dat 35 procent van de totale werkende populatie in Vlaanderen 50 plus is. In onderwijs is dat 30 procent. Ik ga het niet deproblematiseren, maar in zijn context bekeken is

die impact voor onderwijs zelfs iets beperkter dan voor de rest van de arbeidsmarkt. Maar het klopt natuurlijk dat er aanzienlijke leeftijdsverschillen zijn tussen regio's en zeker ook voor welbepaalde vakken. Maar meestal zijn daar ook wel wat logische verklaringen voor te vinden. We weten dat Brussel relatief gezien een veel jongere lerarenpopulatie heeft, omdat daar, zeker voor het secundair onderwijs, veel openstaande vacatures zijn, wat aantrekkelijk is voor startende leraren, aangezien zij in het secundair onderwijs met een volledig lessenrooster kunnen beginnen.

En het feit dat leraren in vakken als hout, elektriciteit en mechanica gemiddeld wat ouder zijn, heeft vermoedelijk te maken met het feit dat verhoudingsgewijs veel van hen op latere leeftijd de stap zetten naar onderwijs en dus binnenkomen als zij-instroomer. Dat betekent dat zij-instroom in het algemeen, maar zeker ook voor technische en praktijkvakken een belangrijk rekruteringskanaal is.

De analyse van de KU Leuven bevat interessante elementen, maar hun algemene vaststellingen komen niet als een verrassing. Van bij de start van deze regeerperiode hebben we getracht om stapsgewijs steeds meer bijkomende maatregelen te treffen in functie van de aanpak van het lerarentekort. Ik verwijs bijvoorbeeld naar het lerarenplatform, een versnelde vaste benoeming, een betere aanvangsbegeleiding en de mogelijkheid om anciënniteit uit de privésector mee te nemen via die zij-instroom. We hebben nu al acht jaar toegekend en zullen dat nog verhogen naar tien jaar. En voor de technische praktijkvakken wordt dat twintig jaar. Ik hoor altijd pleidooien dat het steeds meer moet zijn. Maar we moeten er bij het oprekken van de rekker natuurlijk wel voor opletten dat die niet springt.

Ik herinner eraan dat in een ver verleden minister Smet onmiddellijk naar voren is getreden met een voorstel om iedereen twintig jaar anciënniteit toe te kennen. Hij is van een kale reis teruggekomen. Uiteindelijk is dat op juridische bezwaren gebotst en is er niets van in huis gekomen. Als gevolg daarvan zaten we bij de start van deze regeerperiode aan een anciënniteit van nul jaren voor de zij-instromers wat betreft de knelpuntvakken. Nu hebben we dat opgetrokken naar acht jaar en hebben we onmiddellijk de positieve resultaten gezien. Ik ken de cijfers niet uit het hoofd, maar we hebben alleszins een recordaantal zij-instromers mogen noteren. Ik zal zo snel mogelijk een update geven, maar dat zal dan uiteraard pas op het einde van het schooljaar of bij de start van het nieuwe schooljaar zijn. Het effect daarvan is alleszins merkbaar. Nu willen we een volgende stap zetten en het oprekken naar tien jaar, wat neerkomt op het toekennen van twintig jaar anciënniteit voor die praktijkvakken. Dat zal echt een serieus verschil maken. Maar we zullen nooit beweren dat je voor de centen de overstap moet maken naar het onderwijs.

Ik verwijs ook naar onze cao met maatregelen om het beroep aantrekkelijker te maken. We voorzien 186 of 188 miljoen euro – ik ben het even kwijt, maar het is alleszins een aanzienlijke som – aan recurrente middelen. Met de conceptnota 'Herwaardering van de leraar' gaan we verder op dat pad. Het is inderdaad altijd stap voor stap. Ik weet wel dat het verwijt wordt gemaakt dat er niet één groot moment is. Ik sta er kritisch tegenover om zo één groot moment te creëren, want dan vrees ik dat er uiteindelijk niets van in huis komt, omdat de verschillende desiderata op tafel worden gelegd, waardoor er een gigantische hoop is en er, ook op grond van de discussies die daaruit voortvloeien, uiteindelijk niets meer mee gebeurt.

In de studie van de KU Leuven staan enkele interessante beleidsaanbevelingen, zoals de hybride leraren en de mogelijkheden van ICT. We hebben onze eerste stappen gezet met duaal lesgeven. We zouden daar wat verder in moeten kunnen gaan, wetende dat dat ook weer een kleine stap is. Ik zal het nooit opblazen tot een proportie dat het dé oplossing is voor het lerarentekort, nee, maar het is wel

een mogelijkheid om er enerzijds voor te zorgen dat mensen die momenteel in de privésector staan al deeltijds kunnen worden ingeschakeld in het onderwijs en daardoor misschien de appetijt krijgen om vervolgens de volledige overstap te kunnen maken naar het onderwijs vanuit de privésector.

Daarnaast zetten we stappen op het vlak van de digitalisering van ons onderwijs. Ook op dat vlak moeten er absoluut nog mogelijkheden zijn. We zorgen op kortere termijn ook voor een beter kader voor de organisatie van bijvoorbeeld hybride onderwijs, niet vanuit het oogpunt van de aanpak van het lerarentekort, maar wel om bijvoorbeeld de jongeren uit de laatste graad van het secundair onderwijs veel beter voor te bereiden op hun leven na het secundair onderwijs en hen veel meer te gaan verzelfstandigen, hen misschien iets meer vrijheid, maar vooral ook meer verantwoordelijkheid te geven. Vandaag is de cesuur in de overgang van secundair onderwijs naar hoger onderwijs en anderzijds arbeidsmarkt voor velen wat te groot. Het is echt een breuk, een totaal andere wereld. Ze komen vanuit een schoolsysteem en staan er plots, als Remi in Alleen op de wereld, alleen voor. Die overgang moeten we toch een beetje gradueler maken. Daarvoor kan hybride onderwijs een aangewezen middel zijn.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ook wij denken dat een alomvattende oplossing niet bestaat. Want als die bestond, had u wellicht geprobeerd die in te voeren. Er moeten veel verschillende zaken gebeuren.

Nog niet zo lang geleden begonnen mensen in een bedrijf te werken toen ze 20, 22 of 23 jaar waren en stroomden ze uit op hun 65ste. Die tijd is al even voorbij. Jongere, maar ook iets oudere mensen houden van afwisseling. Zij blijven niet hun hele leven of hele carrière bij dezelfde organisatie of hetzelfde bedrijf. Ik ben ervan overtuigd dat er verder moet worden ingezet op oplossingen zoals hybride onderwijs en duaal lesgeven, dat nu schoorvoetend is gestart, zonder daarbij al je kruit ineens te verschieten. Het is goed om die mogelijkheden nog meer en nog beter aan te bieden aan een ruimere schaar van mogelijke geïnteresseerden.

Het lijkt mij verder belangrijk om ook te kijken naar die beginnende leerkrachten. We moeten proberen te verkrijgen dat mensen die afstuderen veel vaker instromen in dat onderwijs en de achterdeur proberen te sluiten. Ik heb al een paar keer een pleidooi gehouden om beter te onderzoeken en in kaart te brengen hoe dat komt. Want blijkbaar slagen we er niet goed in om te verhinderen dat massaal veel mensen na een korte periode in het onderwijs uitstromen. En dat is in de meeste gevallen toch echt wel zonde van het talent.

De voorzitter: De heer Vandenberghhe heeft het woord.

Steve Vandenberghhe (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Er zijn inderdaad geen wondermiddelen. Maar u hebt het al gezegd, en terecht: we moeten de lat zo hoog mogelijk leggen, we moeten ervoor zorgen dat onze leerlingen kunnen excelleren, dat iedereen mee is. Maar dat staat een beetje haaks op het feit dat we bepaalde richtingen moeten sluiten of dat – en dat merk ik in de school waar mijn vrouw lesgeeft – leerkrachten bepaalde vakken moeten geven die ze nog nooit van dichtbij hebben gezien. Dat staat er toch haaks op. Minister, hoe rijmt u dat dan? We zien bijvoorbeeld tekorten in de vakken Nederlands, Frans en wiskunde, waarbij vervangingen zelfs totaal niet meer ingevuld geraken. Je kunt geen richtingen afschaffen als je geen leerkrachten wiskunde, Nederlands of Frans vindt. En het zijn ook net die vakken waarop wij slecht scoren in de PISA-resultaten (Programme for International Student Assessment): begrijpend lezen, wiskunde en andere vakken die echt cruciaal zijn voor de verdere groei en kansen van de leerlingen.

Dus het optrekken van de onderwijskwaliteit is cruciaal, maar hoe rijm je dat dan met het feit dat bepaalde richtingen zelfs niet meer ingericht kunnen worden, dat men geen leerkrachten meer vindt of men gewoon leerkrachten moet inzetten als vakman? Dat is mijn bijkomende vraag.

Aan de andere kant: dat het lerarentekort echt dramatisch is, dat is de verantwoordelijkheid van het beleid. Dat is niet de verantwoordelijkheid van de school zelf. Het beleid moet ervoor zorgen dat er leerkrachten zijn, zodat de leerlingen die een richting willen volgen, dat kunnen doen en niet naar de andere kant van het land moeten gaan hiervoor. Minister, dat ...

De voorzitter: Mijnheer Vandenberghe, komt u tot uw bijkomende vraag? U zit al een heel stuk over de tijd, zie ik.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Ik heb nog een bijkomende vraag, maar het is toch wel een belangrijk debat. Er was al mijn vraag van hoe u dat rijmt. Ten slotte, inderdaad, het gaat stap voor stap, maar bent u echt wel bereid om verder te blijven inzetten om de anciënniteit van de zijinstromers mee te nemen? Dat is ook een cruciale insteek.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, we zagen de pensioneringsgolf al een tijdje aankomen. Die komt nu stilaan op kruissnelheid. Over alle partijen heen, meerderheid en oppositie, moeten we dit aanpakken. Ik apprecieer de inspanningen van de minister. Ik hoor zowel van collega Vandenberghe als van collega Danen dat die zijinstroom input en mogelijkheden geeft om het op te lossen. Collega Danen, u zei terecht: "Eén oplossing is er niet. Dan had minister Weyts, zoals we hem kennen, die al lang genomen." Het is mooi dat u dat zo formuleert, maar het is inderdaad wel zo.

Minister, ik wil drie punten aanraken. Ten eerste, de leerkrachten die op pensioen gaan, kunnen nu bijverdienen. Ik hoop dat we dat plafond, het onbelast bijverdienen, ondertussen verder omhoog krijgen. Zit er al schot in die zaak?

Ten tweede is er de praktijkschok die we merken bij beginnende leerkrachten die afstuderen en starten. Deze week heb ik nog een gesprek gehad met studenten lerarenopleiding die commentaar kregen dat hun lesvoorbereiding niet leuk genoeg was, dus letterlijk: niet leuk genoeg. Maar het ging niet over differentiëren. Ze zeiden dat hun klas helemaal anders is. Of ook niet in de lerarenopleiding: die zeer gedreven ervaren leerkrachten mee kunnen inschakelen, aanvangsbegeleiding of zelfs begeleiding van stages aanbieden. De reden waarom ik in het onderwijs gebleven ben is – ik durf die naam hier zeggen – 'Francine'. Dat was omdat Francine mij geholpen heeft als ervaren leerkracht richting haar pensioen.

Drie, wat betreft de zijinstroom: we hebben momenteel de website wordleerkracht.be. Er moet nog gekeken worden om die nog operationeler te maken. Bijvoorbeeld voor mensen van de richting Elektriciteit die een zesde jaar beroepssecundair onderwijs (BSO) gedaan hebben: in de hele lijst van bekwaamheidsbewijzen en diploma's – hoger secundair onderwijs (HSO), hoger secundair technisch onderwijs (HSTO), geaggregeerde voor het lager secundair onderwijs (GLSO) – vinden ze gewoon hun eigen diploma niet terug. Daar moeten we op een andere operationele manier werken.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Collega's, dank u wel voor het stellen van de vraag. Er is de 'sense of urgency'. We weten al langer dat heel veel mensen op pensioen gaan. Minister, daarin verschillen we. Dat is net de reden waarom we altijd

overtuigd geweest zijn van een langetermijnplan. Er is niet één oplossing die kan helpen, maar het is wel belangrijk dat we een toekomstvisie hebben over hoe we ons onderwijs van de toekomst willen inrichten.

Minister, toen u gisteren in een Belgabericht liet optekenen dat scholen niet meer gesloten zijn wegens corona, was dat toch voor een aantal directeurs een klap in hun gezicht, want corona is niet de oorzaak van het sluiten van scholen. Soms kijkt men echt hoe men scholen kan openhouden als er geen leerkracht is. Zo was er het verhaal van het eerste leerjaar, waar momenteel zes verschillende leerkrachten voor de klas staan. Ik hoef u niet uit te leggen dat dat voor de kwaliteit van het onderwijs voor die 6- en 7-jarigen echt wel frappant is.

Goed, er zijn een aantal zaken die op tafel liggen. Ik wil er twee aanraken. Ik heb al een aantal keren gevraagd naar de proeftuinen. Daar liggen heel wat opportuniteiten. Binnen het veld staan heel wat mensen klaar om ermee aan de slag te gaan. Wat is de timing daar? Ten tweede, collega Daniëls verwees naar de website wordleerkracht.be. We hebben altijd de kaart getrokken van een campagne. Nogmaals: wanneer weten we iets over onze onderwijsambassadeur?

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Collega's, minister, ook ik sluit me aan bij het feit dat er geen 'silver bullet' is, jammer genoeg. Het zal dus moeten komen van een combinatie van maatregelen en we zien die over grenzen van oppositie en meerderheid heen komen.

Ik zou graag twee bijkomende opmerkingen willen maken. Ik steun de vraag, en zal dat ook in eigen rangen doen, om in de mogelijkheid te voorzien om mensen die met pensioen gaan, onbelast te laten bijverdienen. Ik ben er mijn hele loopbaan al een groot voorstander van. Ik denk dat het hier absoluut noodzakelijk zal zijn. Kunt u een stand van zaken geven? Ik vrees dat er op het federale niveau niet veel gebeurt, maar u vindt in mij een partner.

Ik zou er toch nog eens op willen aandringen – we weten dat het iets structureels is dat op ons afkomt – om de goede elementen uit hybride lesvormen, van leermateriaal dat ondersteunend kan werken, te behouden en structureel in te bouwen in het onderwijs. Corona heeft ons die kans gegeven. De taak van leerkrachten en van mensen die andere functies hebben, moet toegespitst worden op waar ze mee bezig moeten zijn, zodat de herorganisatie van taken beter kan verlopen. Tot nu toe deed iedereen dat op zichzelf en op zijn Vlaams: trek uw plan. Ik zou graag willen dat we op een structurele manier gaan kijken welke goede digitale elementen we kunnen houden.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Er zijn heel wat bemerkingen, suggesties en vragen. Ik probeer ze te beantwoorden.

Op wekelijkse basis geven wij gewoon mee hoeveel scholen er gesloten zijn, mevrouw Vandromme. Als het een klap in het gezicht is wanneer we meedelen dat er nul scholen gesloten zijn, sorry, dan is dat gewoon waarheid en een gegeven. Er zijn nul scholen gesloten in de huidige coronaperiode. Dat is een goede zaak.

Het is een belangrijk gegeven dat we de uitstroom van jonge leerkrachten tegen gaan door onder meer een betere aanvangsbegeleiding. We hebben met de sociale partners een overeenkomst gesloten om er specifieke middelen aan te besteden. Ik weet niet meer precies hoeveel, maar ik denk zo'n 10 miljoen euro. Pin mij er niet op vast, maar ik denk dat het ongeveer die orde grootte is. Ik vind het heel positief dat we eenieder op één lijn hebben gekregen en dat we er effectief

middelen aan besteden. In het verleden was het zo dat het met de mond werd beleden, maar dat het moeilijk was om de middelen te vinden. We hebben nu gebruik kunnen maken van die extra cao-middelen om er middelen tegenover te plaatsen.

Daaraan gekoppeld, spring ik even naar de bemerkingen die werden gemaakt over de lerarenopleiding. Samen met de instellingen zelf bekijken we de lerarenopleiding in functie van de onderwijskwaliteit, de lat hoger leggen. Maar gekoppeld aan die aanvangsbegeleiding willen we er ook voor zorgen dat de praktijkschok wat minder is. Leraren in opleiding moeten wat beter worden voorbereid op het leven zoals het is, namelijk de schoolrealiteit van vandaag, om de praktijkschok tegen te gaan en te verhinderen dat er een vervroegde uitstroom is.

Mijnheer Vandenbergh, u hebt gelijk dat we vandaag door het lerarentekort leraren vakken moeten laten geven waarvoor ze niet specifiek bekwaam zijn. Het gaat niet langer om de vereiste bekwaamheid bewijzen; voor sommige heel specifieke knelpuntvakken zijn we al tevreden dat er leerkrachten zijn die op grond van andere bekwaamheidsbewijzen toch nog les kunnen geven. Dat is nu eenmaal een realiteit.

We hebben wel gezorgd voor de extra cao-middelen en de middelen voor de bijspijng: de scholen krijgen vandaag 10 miljoen euro per maand voor de bijspijng. We hebben mogelijk gemaakt dat er mensen kunnen worden ingezet, ook al hebben ze geen pedagogisch bekwaamheidsbewijs. We bouwen erop verder om in de toekomst ook te voorzien dat 20 procent van de uren voor leraars die worden toegekend aan scholen, ook voor 20 procent kunnen worden omgezet in punten. Dat wil zeggen dat men in de praktijk die middelen kan gebruiken om ook niet-leerkrachten in te zetten. Het zijn allemaal noodmaatregelen die voorheen – dat moet ik erkennen – op niveau van het sociaal overleg onbespreekbaar waren, maar waarvoor er nu toch een doorbraak is.

We blijven inzetten op anciënniteit. De eerste stap is dat acht jaar anciënniteit kan worden toegekend voor knelpuntvakken. We trekken het aantal knelpuntvakken gevoelig op. Er zijn er nu iets meer dan twintig. We koppelen er ook nog aan dat we de anciënniteitsjaren optrekken van acht naar tien voor de knelpuntvakken. Als het gaat over praktijkvakken, gaat het zelfs over twintig jaar anciënniteit. Dat is een goede zaak.

We moeten ook eens kijken wat we kunnen doen voor de leerkrachten die er vandaag zijn. Ik krijg vanuit de lerarenkamer het signaal dat het goed is om nieuwe leerkrachten en extra leerkrachten aan te trekken, ook uit de privésector, maar ze vragen wat er voor hen is. Vandaar dat we in het kader van de cao meer dan 50 miljoen euro hebben ingezet om te spenderen aan de kerntaken. We willen ervoor zorgen dat leerkrachten zich veel meer kunnen toeleggen op hun kerntaken en worden ontlast van secundaire taken, zoals bijvoorbeeld toezicht houden.

Voor het onbeperkt bijverdienen heb ik al twee keer contact opgenomen met de bevoegde minister. De eerste keer was dat zonder succes, de tweede keer was er absoluut een bereidheid. Ik wil het kabinet van minister Lalieux danken voor de constructieve houding, waarbij men erkend heeft dat men er op het niveau van de Federale Regering nog niet is doorgeraakt. Er zou minstens één partij dwarsliggen. Ik ga niet met de vinger wijzen, want ik weet ook niet over welke partij het gaat. Er is alleszins wel een bereidwilligheid om die brug over te steken, maar we zijn er nog niet door. Ik vraag aan de collega's om nog eens een duwtje te geven, in het kader van welke bespreking dan ook, om het opnieuw op tafel te leggen.

Zoals ik al heb gezegd, zal de onderwijsambassadeur deel uitmaken van de campagne.

De pilootprojecten zijn voorwerp van dialoog met de sociale partners. Ik heb al bij herhaling gezegd dat een onderwijsminister soms eerder een voorzitter van een diplomatieke conferentie is dan dat het een potentaat is. In dezen speelt het ten volle. Ik probeer de neuzen in dezelfde richting te krijgen, maar dat is geen eenvoudige opdracht.

Voor het hybride onderwijs werken we aan een kader. Ik zal er op korte termijn mee proberen te komen. Er is vandaag al heel wat mogelijk. We moeten het in een duidelijk kader gieten zodat er wat houvast is. Nu zegt men soms dat men iets wil doen, maar dat het niet mogelijk is. Wij moeten er dan op wijzen dat het wel mogelijk is. Het hangt soms af van de interpretatie van een decretale bepaling. We zullen een duidelijk kader schetsen om stappen vooruit te kunnen zetten.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, we gaan er allicht nog vaak op terugkomen.

Het ultieme antwoord van te veel gepensioneerden is niet dat we al de gepensioneerden gaan vragen om te komen werken. Het is een noodmaatregel. Ik denk dat u het met mij eens bent.

Ik zal aan de federale collega's inderdaad de vraag stellen, maar ik merk toch dat de bereidheid om iets aan het bijverdienen te doen, wel groot is.

Het is belangrijk om ook eens na te denken over de eindeloopbaanproblematiek binnen het onderwijs. Zoals u weet, zijn er een groot aantal langdurig zieken en mensen die afhaken in het onderwijs. Het is goed om eens te bekijken hoe we kunnen gaan naar een soort van taakdifferentiatie of een andere manier om ervoor te zorgen dat personeelsleden en leraren het volhouden tot aan hun pensioen. Dat lijkt me een belangrijke taak om werk van te maken.

We zullen er de komende weken en maanden allicht nog vaak op terugkomen. De laatste problematiek vind ik ook wel heel erg belangrijk.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Minister, collega's, dank u voor het heel interessante debat. We zullen er inderdaad nog vaak op terugkomen. Zoals collega Daniels zei, is het belangrijk om dat op een constructieve wijze te blijven doen, over alle partijgrenzen heen. Samen moeten we blijven zoeken naar oplossingen in het belang van het onderwijs en vooral van onze kinderen. Ik denk dat die bereidheid er in deze commissie zeker is. Wordt absoluut vervolgd.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over schooldirecteurs in het basisonderwijs
– 1725 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het aantal vervangingen van schooldirecteurs
– 1735 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, het lerarentekort is zeer acuut op dit moment, maar daarnaast zijn er ook de schooldirecteurs in het basisonderwijs, die vandaag voor bijzonder grote uitdagingen staan. Het zijn de schooldirecteurs die instaan voor de dagelijkse werking van de school, het personeelsbeleid enzovoort, niet alleen in het basisonderwijs, maar op elk onderwijsniveau. De laatste twee jaar waren deze directeurs vooral meesterpuzzelaars om hun school draaiende te houden. Zij zijn ook degenen die het eerst geconfronteerd worden met het acute lerarentekort. Het wegvallen van een directeur kan daarom vergaande gevolgen hebben.

In een Belgabericht van begin deze week lezen we dat de schooldirecteur in bijna de helft van de basisscholen minstens tijdelijk vervangen werd gedurende het vorige schooljaar. Het kan gaan over korte of lange periodes, maar pensioenwissels zijn niet opgenomen in de cijfers. Aan de oorzaak blijken vooral psychosociale redenen als hoge werkdruk, stress, depressie en burn-out te liggen. Dat lezen we in een rapport van het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) over afwezigheden naar aanleiding van ziekte bij het onderwijspersoneel uit 2019. Het directiepersoneel blijkt daar duidelijk het hoogste percentage ziektedagen te hebben als gevolg van een psychosociale aandoening. De percentages stijgen ook ieder jaar. Directeurs geven aan heel weinig vertrouwen te voelen en hebben vaak het gevoel voor alles alleen te staan.

Minister, hoe zult u schooldirecteurs het nodige vertrouwen en de juiste waardering geven voor hun werk?

Hoe zult u heel specifiek schooldirecteurs nog meer ondersteuning geven op het vlak van psychosociaal welbevinden? Welke rol ziet u voor schoolbesturen weggelegd en hoe zult u deze besturen daarin ondersteunen?

Hoe zult u startende directeurs, al dan niet zijinstromers, voldoende ondersteunen via aanvangsbegeleiding? Welke rol ziet u voor schoolbesturen weggelegd en hoe zult u deze besturen versterken in deze opdracht?

Hoe zult u in het kader van het loopbaanpact ook vanuit een ruimer perspectief aandacht besteden aan het ambt van directeur?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Voorzitter, minister, collega's, het beroep van schooldirecteur zou een van de allermooiste beroepen ter wereld moeten zijn. Ik heb het tien jaar gedaan. Een schooldirecteur heeft het zwaar, bijzonder zwaar, en dat kan een hoge tol eisen van een persoon. Covid heeft er natuurlijk nog een grote schep bovenop gedaan. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de cijfers die collega Karolien Grosemans opvroeg bij de minister. Uit haar cijfers blijkt dat vorig jaar in 1245 van de 1693 basisscholen, of 46 procent, de directeur vervangen werd. Dat is gigantisch. In het secundair onderwijs werden vorig jaar 418 directeurs van de 1091 scholen vervangen, ook nog altijd 38 procent. Deze vervangingen gebeurden vooral vanuit psychosociale redenen, zoals hoge werkdruk, stress, depressie en burn-out, zoals collega Vandromme zei, maar ook eenzaamheid, omdat men helemaal alleen voor veel dingen staat en alles zelf moet doen. Een duizendpoot zijn. Het is al zo vaak aangehaald, ook in de vorige legislatuur.

Deze cijfers zijn zeer zorgwekkend en tonen opnieuw aan dat veel directeurs op hun tandvlees zitten, en meer dan dat. Ze hebben bijna geen tandvlees meer. Een schooldirecteur moet alles tegelijkertijd zijn: financieel directeur, pedagogisch directeur, personeelsdirecteur, noem maar op. Dat is na een tijd onhoudbaar, zeker als we zien hoeveel extra werk en organisatie in het bakje van de directeur is geschoven door de coronacrisis en het lerarentekort, nog meer in basisscholen dan in secundaire scholen. Directeurs moeten vandaag de dag ook nog eens

veiligheidsexpert zijn en leerkrachten vervangen. Het is daarom belangrijk dat schooldirecteurs voldoende ondersteuning krijgen in hun taken en dat er vooral geen extra taken bij komen.

Minister, hoe evalueert u deze cijfers, die echt wel verontrustend zijn?

Denkt u dat het hoge cijfer er deels te maken heeft dat directeurs al na één dag vervangen kunnen worden? Wordt dit systeem door directeurs vaak gebruikt? Ik denk van niet, maar speelt het mee?

Wat is de gemiddelde tijd dat er een vervanger wordt gevraagd en aangeduid om een directeur te vervangen? Op welke mensen wordt er dan een beroep gedaan?

Ziet u een reorganisatie van de schooldirecties en administratie als een oplossing voor het probleem waarbij schooldirecteurs het manusje-van-alles moeten zijn? Zo ja, op welke manier zou u graag de organisatie van schooldirecties veranderen en aanpassen? Op welke manier kunnen de directies op het niveau van de scholengemeenschap hier een rol in spelen?

Welke maatregelen zult u nemen om concreet het mentaal welzijn van directeurs op korte en lange termijn te verbeteren, zodat we de uitval toch enigszins kunnen beperken? Ik maak me er grote zorgen over.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dat het ziekteverzuim bij directeurs hoog ligt, onderschrijf ik en is niet nieuw. Ik onderschrijf ook grotendeels de analyse van de oorzaken, en die proberen we aan te pakken.

Of de hoge afwezigheidsgraad van directies te maken heeft met het feit dat een directeur al vanaf dag één kan worden vervangen, speelt volgens mij geen rol. Ik ga ervan uit dat een directeur niet sneller afwezig zal zijn wegens ziekte dan een ander personeelslid, enkel omdat hij of zij snel kan worden vervangen. Ik denk niet dat het een rol speelt en het zou alleszins geen rol mogen spelen.

Welke oplossingen zijn er voor de gestelde oorzaken van die veelvuldige afwezigheid? We investeren in professionaliseringstrajecten voor leiderschap om het schoolleiderschap te versterken. We hebben daarvoor 3 miljoen euro vrijgemaakt.

Deze trajecten reiken strategieën aan om hun schoolorganisatie, inclusief het personeelsbeleid, maximaal af te stemmen op de noden van de leerlingen en het schoolteam. Dit moet bijdragen tot een sterk pedagogisch-didactisch beleid in scholen en moet daarnaast schoolleiders ook versterken in hun onderwijskundig leiderschap. De professionaliseringsprojecten hebben een tweejarige looptijd. Ze zijn gestart op 1 september 2021 en eindigen op 30 juni 2023.

Een tweede element gaat over het competentieprofiel van de schoolleider. We ontwikkelen dit samen met de onderwijspartners. We spreken nu eerder van een kernprofiel. Als het rond is, gaan we zien hoe we zo'n kernprofiel plaats kunnen geven in het gehele professionele continuüm van de schoolleider, van opleiding tot de professionele ontwikkeling gedurende de volledige loopbaan. We moeten daarbij niet enkel aandacht hebben voor het inhoudelijke aspect, maar ook stilstaan bij wat de rol van dergelijk profiel kan betekenen voor de loopbaan en professionalisering van schoolleiders.

Dan is er het psychosociale welzijn van schoolleiders. Vorig jaar startten de Universiteit Gent en de Arteveldehogeschool op mijn vraag een onderzoeksproject op rond het versterken van het welzijnsbeleid in scholen. Dit moet leiden tot een inspiratiegids met instrumenten die kunnen worden ingezet om het welzijn van

zowel individuele directeurs en leraren als schoolteams te versterken. De inspiratiegids zal zich onder meer richten tot de schoolbesturen. Zij spelen als werkgever een belangrijke rol in het psychosociale welzijnsbeleid in scholen en moeten zoveel mogelijk preventieve maatregelen nemen om het welzijn van hun directeurs te bewaken.

Een bron van ergernis is de administratieve overlast. Dat speelt vooral voor de directies. We willen de planlast inperken. Deze legislatuur focussen we onder meer op planlastverlaging die met een optimalisering van de dienstverleningsprocessen in de agentschappen kan worden gerealiseerd, dus de planlast die we van overheidswegen veroorzaken. Er is natuurlijk ook een rol weggelegd voor de koepels, die ook een verantwoordelijkheid hebben in planlast voor hun directies. Wat onze eigen winkel betreft, werken we aan de verdere digitalisering van de contacten met schooladministraties, geïntegreerde dataplatformen, geautomatiseerde dossierstromen en een beleidsdomeinbrede beleidsdatabank, het principe van éénmalige gegevensopvraging. Ook daar zijn we volop mee bezig.

Waar dat mogelijk is, zorgen we ook voor planlastvermindering voor schoolleiders. Een goed voorbeeld hiervan is de grondige bijsturing van de evaluatieprocedure van personeelsleden waarover ik vorig jaar met de sociale partners een akkoord heb afgesloten. Dit akkoord is momenteel uitgewerkt in regelgeving. We moeten ervoor zorgen dat de evaluatieprocedure leidt tot werkdrukvermindering voor de directies, want dit is ook een bron van ergernis.

En ook de Onderwijsinspectie levert vanuit haar rol een bijdrage tot deze planlastvermindering, met de planlastcalculator en planlastradar.

We kunnen de directeurs ook wat meer ontlasten door te investeren, met extra middelen in bijvoorbeeld het basisonderwijs. We hebben de werkmiddelen voor het kleuteronderwijs met 71 miljoen euro verhoogd. We investeerden nog eens 23 miljoen euro extra in het basisonderwijs via de verhoging van de middelen voor zorgcoördinatie en 23 miljoen euro voor beleidsondersteuning in het basisonderwijs. U sprak over de duizendpoot. Het is net de bedoeling om de directeurs een beetje minder duizendpoot te laten zijn. 23 miljoen euro is een groot bedrag, maar voor zoveel basisscholen is dat misschien maar een beperkt aantal uren. We zijn daarmee alleszins een weg ingeslagen die onomkeerbaar is. In de toekomst zullen we op dat vlak ook nog stappen vooruit kunnen zetten en additionele middelen voorzien. Het is vooral belangrijk dat de notie van beleidsondersteuning ingang heeft gevonden en ook kan in het basisonderwijs. Via die weg kunnen een aantal taken worden overgenomen van de directeur, die zich meer op essentiële taken kan concentreren.

Tot slot wil ik ook iets meegeven over de waardering van de directeur. Ook op dat vlak hebben we onmiskenbaar een fundamentele doorbraak gerealiseerd in het kader van de cao-besprekingen. We gaan ervoor zorgen dat er een minimale loonspanning van 35 procent over de hele carrière is. In deze legislatuur zal een loonspanning van 31 procent worden gerealiseerd. We doen dat gefaseerd: één stap dit jaar, één stap volgend jaar. Het gaat om een investering van 10 miljoen euro, recurrent, om ervoor te zorgen dat er een minimale loonspanning van 31 procent is voor elke directeur: het verschil tussen de uitoefening van de functie van directeur in vergelijking met het leraarschap. Ik denk dat dit een belangrijke incentive moet zijn om de instroom in het beroep te verhogen, los van de maatschappelijke en geldelijke waardering die we via deze weg introduceren.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Ik heb al een paar keer gezegd dat ik een broer heb die directeur is in een basisschool. Op zijn bureau hangt een artikel van 2019 waar de problematiek, die hier vandaag aan bod komt, ook al werd geschetst. Het artikel gaat over het feit dat directeurs eigenlijk heel vaak uitvallen door de hoge druk.

Minister, ik denk dat corona ons heeft geleerd dat net de sterke scholen die een sterk beleidsvoerend vermogen hebben, ook de vele uitdagingen aankunnen. U verwijst naar de welzijnsgids, die sterk zal worden gericht op de besturen. Ik kijk ook uit naar andere initiatieven die we kunnen nemen om net die besturen als werkgever te versterken. Ik denk dat een directeur gebaat is bij een goed bestuur dat hem kan bijstaan.

Er zijn inderdaad, waarvoor alle waardering, al een aantal stappen gezet: het competentieprofiel, de waardering. Collega's, binnenkort gaan we in Nederland kijken hoe men daar het onderwijsbeleid voert.

Ik verwijs graag naar het actieplan Schoolleider, waar men inzet op professionalisering en ondersteuning, twee zaken die we in Vlaanderen zeker wel doen. Het derde, minister, moeten we ook meenemen, en dat is profilering. Daarnet had ik het over een onderwijsambassadeur, maar ik denk dat we ook aandacht moeten hebben voor de opdracht van directeur en die ook in de markt moeten durven te zetten. Ik ben benieuwd hoe u daarnaar kijkt en ik ben ook benieuwd hoe de collega's kijken naar het actieplan Schoolleider uit Nederland.

De voorzitter: De heer Vandenberghhe heeft het woord.

Steve Vandenberghhe (Vooruit): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Een heel interessante insteek is de beleidsondersteuning. Ik denk dat het een cruciaal element is om directeurs te ondersteunen. Collega Vandromme heeft het over het belang van het beleidsvoerend vermogen van scholen, maar dat hangt samen. Als een directeur ook beleidsondersteuning heeft, dan heb je een grotere kans dat je in het beleidsvoerend vermogen grotere stappen kunt zetten omdat je een bepaalde taakverdeling kunt doen. De eerste stap is gezet. Bent u bereid om er in de toekomst nog heel wat aandacht aan te besteden?

Om een directeur te laten starten en te houden, vind ik het psychologisch welzijn belangrijk. Minister, welke initiatieven zult u extra nemen om directies psychologisch op een goede manier te ondersteunen en aandacht te hebben voor het psychologisch welzijn van de directeurs?

Minister, wat is uw mening over de rol die de pedagogische begeleidingsdiensten en de inspectie nog kunnen spelen om de directies op een positieve en constructieve manier te ondersteunen, zeker in deze moeilijke tijden? Hoe ziet u die rol? Kan die rol nog worden verbeterd of versterkt om directies te ondersteunen?

'Kerntaken' is een heel belangrijk woord. Ik weet dat de koepels ook een verantwoordelijkheid hebben in administratieve overlast, maar zou het niet nuttig zijn om nog eens over alle koepels heen een update te geven van wat de kerntaak is van een directeur, zeker na corona? Zo hebben de directeurs een leidraad om hun taken naar behoren en met minder stress uit te voeren.

We kunnen er nog veel meer over debatteren, voorzitter, want het blijft een interessant debat, maar ik probeer binnen mijn tijd te blijven.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Collega's, ik dank jullie voor de interessante vraag.

Minister, u hebt, net zoals wij, een open brief gekregen van het Netoverschrijdend Overlegplatform Directeurenorganisaties Basisonderwijs (NODB). U zult die brief uiteraard ook gelezen hebben. Ze kaarten een aantal dingen aan die ook redelijk technisch zijn. Ik ga het niet allemaal voorlezen.

Het komt erop neer dat ze vragen om de totale beleidsploeg, directiefuncties inclusief, te berekenen op het niveau van de scholengemeenschap op basis van het aantal leerlingen en niet meer op basis van het aantal instellingennummers en leerlingen per school. Ze stellen voor om per kind in een scholengemeenschap twee punten toe te kennen waarmee dan drie categorieën personeel worden ingesteld. Is dit een mogelijkheid om de druk op de directies te verminderen door meer een team te zijn? Wat denkt u van hun voorstel?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik heb de open brief natuurlijk ook gelezen en ik begrijp daar inderdaad uit dat psychosociale redenen, zoals hoge werkdruk, stress en dergelijke, aan de basis liggen van afwezigheid.

Ik wilde eigenlijk vragen, minister: is er eigenlijk juist in kaart gebracht waar directeurs in de feiten echt tegenaan lopen? Want we denken wel veel dingen en er wordt wel veel gezegd onder directies zelf en door de koepels, over wat het probleem is of zou kunnen zijn, maar de vraag is: weten we dat ook? Zijn er al onderzoeken naar gebeurd? Ik vind dat namelijk toch wel een bijzonder belangrijk gegeven. Als schoolleiders zo vaak uitvallen, is er toch wel iets heel fundamenteels aan de hand. Ik zou het interessant vinden mochten we dat juist in kaart kunnen brengen, om ook de juiste maatregelen te nemen. Waarmee ik niet wil zeggen dat we moeten wachten met het nemen van maatregelen tot we alles weten.

Mijn vraag is gewoon: weten we voldoende? Is alles al in kaart gebracht om te bekijken waar directeurs nu precies tegenaan lopen, waardoor ze blijkbaar vaak en vlug ziek vallen? Waarmee ik dus niet wil zeggen dat ze onterecht ziek vallen; ze vallen terecht ziek, maar dat is de vraag die ik voor u heb.

Karolien Grosemans (N-VA): Dan zou ik zelf ook even willen tussenkomen. Die cijfers, die gaan uiteraard zowel over korte als lange vervangingen. Dat neemt niet weg dat ik die cijfers zeker niet wil relativiseren. De job is enorm zwaar, ik denk niet dat iemand daaraan twijfelt.

Ik wil een heel korte anekdote aanhalen. Vlak voor corona bezocht ik een basisschool in het Genkse. Ik mocht in de leraarskamer wachten, want de directeur zat in de kelder. Er was een probleem met de verwarmingsketel en de snelste manier om die zaak op te lossen was als hij dat zelf deed. De dame van het secretariaat zei: "Ik zou u ondertussen een kop koffie willen aanbieden, maar de directeur is eigenlijk de enige die de percolator goed in gang krijgt." Dus vooraleer ik met de directeur had gesproken, had ik al meteen een heel belangrijke les geleerd. Die duizendpoot – mijnheer Danen zei het net ook –, waar loopt die tegenop? Wel, tegen zulke dingen dus. En daar is dan nog eens corona bovenop gekomen en dat heeft er zwaar op ingehakt.

Daarom denk ik dat de genomen maatregelen die de minister net aanhaalde, echt cruciaal zijn. Ik denk dat die loonspanning zeker oké is, en ook heel waardevol, maar wat volgens mij persoonlijk een enorm verschil zal maken, is die beleidsondersteuner. Dat merk ik ook als ik met mensen spreek in het werkveld: zij hopen en voelen ook wel echt dat dat een verschil zal maken, want dat is inderdaad geen job voor een persoon alleen. Ik denk dat dat een verschil zal maken. Ik ben natuurlijk niet 'madam Solange', ik heb geen glazen bol, maar als ik een glazen bol zou hebben, dan denk ik dat ik daarin zou lezen dat dit een

kantelmoment is. Ik ben er echt van overtuigd dat die cijfers gaan beteren en gaan dalen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank u. Bij ons dat 'madam Blanche', eerder dan 'madam Solange'. Ik weet dat 'madam Solange' ook iets is, maar ik kan me niet zo voor de geest halen wat juist. Maar terug naar de grond, ik denk dat we op verschillende fronten proberen te werken aan de oorzaken, die goed geschetst worden.

Mijnheer Danen, ik denk dat die oorzaken al op regelmatige basis in kaart zijn gebracht, maar ik denk dat de getuigenissen van de directeursverenigingen op dat vlak het sterkst zijn. Ik zou ook niet langer onze energie en middelen gaan steken in opnieuw onderzoek te gaan uitbesteden ter zake. Ik denk dat we grosso modo, vanuit de mensen die met hun twee voeten in de praktijk staan, wel de oorzaken kennen, en waar we punctueel aan tegemoet willen komen.

Trouwens, mevrouw Vandromme, ook met de NODB, de directeursvereniging, zijn er contacten geweest. We gaan hen ook opnieuw bij de verdere uitwerking van de plannen betrekken en ook uitnodigen bij ons op het kabinet, om daarvoor te zorgen op die verschillende fronten. Dus ten eerste: die professionaliseringstrajecten, er dus voor zorgen dat we meer ondersteuning kunnen bieden bij de uitoefening van de taak, ook op het vlak van personeelsbeleid.

Ten tweede is er het kernprofiel, zodat we ten minste duidelijk schetsen wat van instromende directeurs verwacht wordt, welke talenten en vaardigheden je in je moet hebben om een goede directeur te kunnen zijn.

Ten derde, de financiële waardering zal inderdaad geapprecieerd worden, dat spreekt voor zich. Daarover ontvang ik mails met de vraag wanneer dat zal zijn. Misschien nog belangrijker is de ondersteuning die we verlenen, enerzijds op het vlak het psychosociaal welzijn, waarbij we de inspiratiegids ook naar de schoolbesturen sturen als werkgever van wat ze kunnen verwachten van directeurs. Want ook de aandacht voor het welzijn van de directeurs moet bewaakt worden. Dat is ook een belangrijk gegeven en misschien een beetje iets nieuws, want dat wordt nog wel eens veronachtzaamd. Als het gaat over de psychosociale welzijnsproblematiek kijkt men eerder naar leerkrachten en leerlingen, maar de directies worden op dat vlak wel wat uit het oog verloren.

Op die planlastvermindering moet ik niet doorgaan, maar dat is zeker ieders verantwoordelijkheid, los van al die bijkomende middelen. Ik denk wel dat we in samenspraak met de directeurs wat stappen vooruit kunnen zetten. Die zijn er onmiskenbaar. Er zijn middelen uitgetrokken, niet alleen op het vlak van de waardering, maar er is ook de beleidsondersteuning, waarmee we een paar pootjes kunnen afnemen van de duizendpoot, zodat we dat wat kunnen verschuiven. 'It's a long way to Tipperary', maar ik denk dat we onmiskenbaar grote stappen voorwaarts gezet hebben in de hele goede richting.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Het is onmiskenbaar belangrijk dat het welzijn van onze directeurs op het voorblad moet staan bij elke beslissing die we nemen, dat ze zich erkend voelen. Daarom heb ik de brief van de directeurenorganisatie basisonderwijs ook heel goed gelezen en ik onderschrijf de vraag ook van het begin van deze legislatuur. In de vorige legislatuur hebben we altijd al gedrukt op het feit dat die beleidsondersteuning cruciaal was en dat alle inspanningen die we leveren voor het basisonderwijs ook tegemoet moeten komen aan de opleidingen en het vormen van onze jongsten, die de toekomstige volwassenen zijn.

Voor onze fractie blijft ook de ondersteuning van de schoolbesturen zeer belangrijk, want zoals al gezegd is het beleidsvoerend vermogen van de school cruciaal. Het is belangrijk dat er naast elke directeur een sterk schoolbestuur staat.

Collega Danen, misschien moeten we iets nieuws introduceren: een soort meeloop-traject als parlementair, maar dan met een schoolleider – met een korte 'ei' en geen lange 'ij' –, om te weten wat het echt inhoudt, zoals collega Grosemans ook al aangaf. Soms belt mijn broer die directeur is, om aan te geven hoe zijn dag eruitziet. Je houdt het soms niet voor mogelijk. Vanuit onze fractie en namens mezelf echt wel chapeau aan iedereen die zich als schooldirecteur inzet.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Dat meelopen met de directeurs wil ik wel eens organiseren. Ik ben zelf tien jaar directeur geweest, dus ik ken veel directeurs. Het is inderdaad een heel leuk idee om eens te beseffen wat de job inhoudt.

Maar er zijn ook nog altijd heel veel goede kanten aan de job, laat ons daar ook eerlijk over zijn. Alleen moeten die mensen daar voldoende tijd voor hebben. Het is een mooi voorbeeld van collega Grosemans dat een directeur eigenlijk niet bezig moet zijn met een koffiezetapparaat, hoe respectvol dat ook bedoeld is. Een directeur moet kunnen bezig zijn met de kerntaken. Dat is inderdaad beleid voeren, het beleidsvoerend vermogen bewaken, het pedagogische traject, enzovoort, met mensen bezig zijn. In elk geval gaan we daar nog heel veel op terugkomen. Het is al zoveel jaren dat we daar op gaan terugkomen, maar we moeten dat blijven doen en zeker ook na corona bewaken.

Collega Grosemans, ik ben blij dat u dat belang van het beleidsvoerend vermogen onderstreept, want ik denk dat daar een grote winst voor de directeurs zit. Ik heb dat één jaar voor twaalf uren kunnen doen toen ik directeur was. Dat heeft me enorm veel geholpen om ook nadien een uitstekende doorlichting te hebben. Met het beleidsvoerend vermogen kunnen we mooie winst boeken in de ondersteuning van de directeurs.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over onderwijsinternaten – 1733 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, in uw beleidsverklaring van eind 2019 was er ook aandacht voor de situatie van de onderwijsinternaten. Ik citeer: "Ik bekijk de te beperkte financiering van de internaten, de internaten voor buitengewoon onderwijs en de opvangcentra in het Gemeenschapsonderwijs en werk de bestaande verschillen tussen de internaten weg. Ik heb daarbij aandacht voor de rol van de internaatbeheerder. Ik bespreek samen met mijn collega bevoegd voor Welzijn de rol in het onderwijslandschap van de internaten Medisch Pedagogisch Instituut van het Gemeenschapsonderwijs (MPIGO) en de internaten met permanente openstelling (IPO), dit gelet op het feit dat deze internaten van onderwijs meer en meer geplaatste jongeren opvangen."

Ondertussen keurde de Vlaamse Regering twee conceptnota's over internaten goed: de conceptnota 'Onderwijsinternaten, een plaats binnen de samenleving',

goedgekeurd op 13 november 2020, en de conceptnota 'Onderwijs-Welzijn', goedgekeurd op 9 juli 2021.

In het kader van de conceptnota 'Onderwijs-Welzijn' werden ook al concrete acties ondernomen om de transitie van 21 instellingen volledig of gedeeltelijk over te hevelen naar het beleidsdomein Welzijn. Er zouden 4 werkgroepen aan de slag zijn en daarnaast zijn er op regelmatige basis gesprekken met een gemengde werkgroep van onderwijsverstrekkers en vertegenwoordigers van Welzijn. Ze bepalen de krijtlijnen voor een kwaliteitsvolle doorverwijzing naar onderwijsinternaten. Dat is een goede zaak: het werkveld kijkt alvast uit naar een werkbare aanpak waar de internaten zich in kunnen vinden.

Wat de andere conceptnota over onderwijsinternaten betreft, blijft het al heel erg lang stil. De conceptnota werd meer dan een jaar geleden goedgekeurd, maar er is nog steeds geen voorontwerp van decreet. Bovendien werden de decreten al eens met een jaar uitgesteld want zij waren aanvankelijk gepland tegen 1 september 2021. Ondertussen groeit de onrust bij de onderwijsinternaten. Er wordt gesproken over schaalvergroting en fusies en er zouden nieuwe normen komen. Dit alles zal een grote impact hebben op de organisatie van de werking en niet het minst op de personeelsinzet. De internaten zullen voldoende tijd moeten krijgen om zich kwaliteitsvol voor te bereiden op de nieuwe regelgeving. Het werkveld verwacht op korte termijn duidelijkheid over de timing en het verdere traject. Bovendien vragen ze ook de garantie dat er voldoende tijd zal zijn voor de implementatie van de nieuwe regelgeving en een goede overgangsregeling.

Minister, hoe ziet u de concrete verdere timing van het decreet 'Onderwijsinternaten, een plaats binnen de samenleving' en van het decreet 'Onderwijs-Welzijn'?

Hoe zult u garanderen dat de onderwijsinternaten voldoende tijd zullen krijgen voor de implementatie van het decreet Onderwijsinternaten waarbij niet het minst aandacht moet gaan naar het personeelsluik?

Wat zal het resterende budget zijn voor de onderwijsinternaten, na transitie van 21 instellingen naar Welzijn, waarbij Onderwijs de huidige middelen voor deze instellingen zal overhevelen naar Welzijn?

Hoe zullen de bijkomende middelen voor 2022 en 2023 zoals vermeld in de conceptnota concreet besteed worden?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dit dossier is er een van een uitermate grote complexiteit, maar ik ben er wel fier op dat we erin geslaagd zijn om die gordiaanse knoop eindelijk door te hakken. Het heeft jaren aangesleept opdat de internaten zouden krijgen waar ze recht op hebben. Dat is een verweving tussen de beleidsdomeinen Onderwijs en Welzijn, waarbij Onderwijs eigenlijk welzijnstaken financiert en vice versa. Vanuit het oogpunt van Welzijn worden iets minder onderwijstaken verricht. Daaromtrent hebben we een principieel akkoord en dat is op zich al historisch. De concrete uitvoering en de implementatie nu hebben ook nog wel wat voeten in de aarde.

Ik deel uw bezorgdheid dat internaten voldoende tijd moeten krijgen om zich voor te bereiden op nieuwe regelgeving en dat een goede overgangsregeling daarbij noodzakelijk is. In uitvoering van de conceptnota ben ik samen met mijn administratie gestart met de redactie van een decreet Onderwijsinternaten. En om de overgang, zoals vooropgesteld in die conceptnota, in goede banen te leiden, hebben we inderdaad een stuurgroep Transitie opgericht, samengesteld uit vertegenwoordigers van beide kabinetten, van de administraties, het gemeenschapsonderwijs en

Koninklijk Werk IBIS. Daar zijn vier werkgroepen aan gekoppeld: een rond inschaling, een rond zorgstrategische planning, een rond personeel en een rond regelgeving.

Het blijft mijn ambitie om beide conceptnota's nog tijdens deze legislatuur om te zetten in realiteit. We gaan uit van een gehele gezamenlijke inwerkingtreding van het decreet Onderwijsinternaten en de transitie op 1 september 2023. Dat zorgt ervoor dat er voldoende tijd is voor de implementatie van het decreet. Maar dat sluit natuurlijk niet uit dat het decreet zelf nog altijd het best zo snel mogelijk goedgekeurd wordt, want dat geeft net wat meer zuurstof, wat meer rechtszekerheid en tijd voor de concrete uitrol.

Ik plan ook een overleg met de sociale partners over het personeelsluik. Want ook dat is niet eenvoudig: het gaat over statuten, over verworven rechten die worden verschoven.

Om de mogelijke fusies tussen onderwijsinternaten in kaart te kunnen brengen en voor de begeleiding ervan, heb ik een subsidie toegekend aan het gemeenschaps-onderwijs, aan het Katholiek Onderwijs Vlaanderen en de Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten (OVSG) waarmee ze een procesbegeleider kunnen aanstellen om dat te faciliteren.

De middelen voor de voorzieningen die een transitie maken naar Welzijn, zullen worden overgeheveld in verhouding tot het aantal internen dat de overstap maakt naar Welzijn. Dit zal afhankelijk zijn van hoeveel jongeren in deze voorzieningen verblijven vanuit een welzijnsoverweging en niet vanuit een onderwijsinternaatsoverweging.

Zoals we aangaven in de conceptnota Onderwijs-Welzijn van 9 juli 2021 is uit een voorzichtige inschalingsoefening in 2018 gebleken dat het om een duizendtal kinderen en jongeren zou gaan waarvoor een welzijnsoverweging kan worden gemaakt en die dus een transitie zullen maken naar Welzijn.

Voor de precieze bedragen is een inschalingsoefening lopende, waarbij men probeert de zorgzwaarte in te schalen. Dat is een uitgebreide inschaling van de profielen en de ondersteuningsnaden van de kinderen en jongeren in die 21 voorzieningen.

Het huidige budget dat gaat naar jongeren die in een internaat zitten vanuit een onderwijsinternaatsoverweging, bedraagt naar schatting 61,5 miljoen euro. Met de bijkomende structurele investering van 5 miljoen euro wordt dat 66,5 miljoen euro.

De structurele investering van 5 miljoen euro zal worden besteed aan een uniform financieringssysteem, omkadering en werkingsmiddelen van de onderwijsinternaten. Dat is de stand van zaken.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het zal u niet verbazen dat ik aandacht wil schenken aan de timing. U zegt terecht – en ik heb dat in het verleden al een aantal keren aangehaald – dat het echt belangrijk is dat men op tijd weet waar men voor staat, zodat men het veld voldoende zuurstof kan geven om zich voor te bereiden. Dat wil ik echt benadrukken, want er leeft heel veel onzekerheid bij het personeel over de transities.

Minister, daarnaast moeten we aandacht hebben voor het leerrecht van elk kind. Want vanuit het standpunt van de leerling doet het er eigenlijk niet toe of die middelen nu van Onderwijs of Welzijn komen. Elk kind verdient de beste

omkadering, de beste ondersteuning, en elk kind heeft recht op onderwijs. Het is belangrijk dat we dat ook maximaal ondersteunen.

Waarover ik mij zorgen maak, minister, is dat er meer en meer signalen komen over uitval. Gisteren was er een Panoreportage die aandacht had voor het welzijn van onze jongeren.

Ik merk dat corona een impact heeft gehad op het welzijn en dat meer en meer jongeren uitvallen. Erkent u die signalen? Vangt u die ook op? Ik hoop dat we daar een antwoord op vinden met de conceptnota die gestemd is. Ik kijk alvast uit naar het ontwerp van decreet.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, vanuit onze fractie is er zeker begrip voor de mensen op het veld die vragen naar duidelijkheid en die willen weten hoe die transitie in zijn werk gaat.

Maar collega's, ik wil toch wel onderstrepen dat, na vele jaren tussen wal en schip te vallen, tussen Onderwijs en Welzijn, de verdienste is dat die duidelijkheid er nu wel is. Die transitie, die overgang is er. En dat is heel belangrijk. Ja, het klopt dat men nog afwacht hoe alles definitief in zijn plooi zal vallen, maar de principiële beslissing en de verdere uitvloeiing ervan om die overgang te laten gebeuren, zijn een goede zaak, samen met het aanpakken van de onderfinanciering. Collega's, dat mogen we toch onderstrepen. We hebben er vele jaren over gesproken en nu gebeurt het eindelijk. Dat wilde ik nog even onder de aandacht brengen. Dat is mijn eerste punt.

Ten tweede, wat mevrouw Vandromme aanhaalt in verband met het leerrecht, is natuurlijk juist. Maar ik wilde het toch iets meer opentrekken, namelijk naar het recht op een goede en juiste omkadering en naar de juiste leerling op de juiste plaats. In het verleden was dat altijd het grote debat. Is het nu Onderwijs, is het nu Welzijn? Je kunt daar heroïsche debatten over voeren, maar nu wordt die onderfinanciering aangepakt en wordt ervoor gezorgd dat die leerlingen in die hele specifieke internaten, de IPO's en MPIGO's, de juiste omkadering krijgen voor hun specifieke noden. En voor een aantal kinderen is die omkadering meer welzijns- dan onderwijsgericht, daar moeten we eerlijk over zijn. Maar met die omkadering kunnen zij zich maximaal ontwikkelen.

Minister, u krijgt van ons alle steun om dit tot een goed en snel einde te brengen. En ik hoop dat iedereen, ook collega Danen die straks nog het woord vraagt, dit mee ondersteunt, zodat we dit in elk geval kamerbreed kunnen rondkrijgen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Het is een heel gevoelige en complexe context en dus moeten we daar met de grootste omzichtigheid en bedachtzaamheid over spreken. Dat is ook wat er aan het gebeuren is, daar ben ik blij om.

Ik heb hierbij nog twee vragen. Is het zo dat alle betrokken internaten effectief zullen worden overgeheveld? Ik begrijp dat dat decretaal zo zou moeten, maar zal dat ook echt gebeuren? En zit iedereen op het spoor om dat te doen? Dat is mijn eerste vraag.

Mijn tweede vraag is een bemerking die de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) onlangs nog maakte. Men maakte zich zorgen over het feit dat de onderwijsinspectie en Zorginspectie mogelijk contradictorische eisen zouden kunnen opleggen en dat dat aanleiding zou kunnen geven tot onmogelijke verwachtingen of toestanden. Hebt

u daar weet van? En zo ja, wat kan er gebeuren om dat te vermijden? Want een contradictorische eis kan door niemand worden ingewilligd.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is een heel complexe problematiek. We hebben een historisch akkoord bereikt om ervoor te zorgen dat die internaten eindelijk krijgen wat hun toekomt. Maar ik erken dat in dezen tussen droom en daad wel wat praktische bezwaren in de weg staan, die we allemaal trachten te tackelen en weg te werken. Ik erken dat er nog wel wat water naar de zee zal moeten vloeien, maar er is een principiële akkoord over bereikt dat in marmer is gebeiteld. We willen daar absoluut niet van terugkomen. We willen dat gerealiseerd zien en we willen de afspraken uitgevoerd zien in deze regeerperiode. Maar het is geen gemakkelijke opdracht. En vanzelfsprekend vang ik de signalen waarnaar wordt verwezen in de Panoreportage, ook op.

We hadden in dat kader extra middelen voorzien voor de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's). We hadden middelen vrijgemaakt voor in totaal 300 vte's. We hadden die verleden jaar uitgetrokken, toen nog altijd met het perspectief op het rijk der vrijheid. Maar daar is iets tussengekomen. Die extra middelen en mensen waren toen wel voorzien voor de CLB's, net in functie van de aanpak van de welzijnsproblematiek in het leerplichtonderwijs. Aanvankelijk liep dat zeer goed, maar we ervoeren onmiddellijk een terugslag-effect, waarbij de CLB's richting Welzijn meer kinderen en jongeren aanbrachten die moesten worden geholpen, maar waardoor het fileprobleem nog vergrootte.

We hebben dan onmiddellijk rond de tafel gezeten met collega Beke om na te gaan hoe we ervoor kunnen zorgen dat die flessenhals wat wordt verruimd, zodat meer kinderen kunnen instromen. Want anders blijven zij bij de CLB's zitten en zijn zij ook niet fundamenteel geholpen. Daar hebben we dan wel een extra inspanning kunnen doen. Maar je ziet dat de nood zeer groot blijft. Laten we hopen dat de problematiek, door het weer openen van de scholen en het hopelijk stilaan verdwijnen van de coronaproblematiek, wat wordt gemilderd. Verdwijnen zal die echter zeker niet. In de huidige tijden moeten we er rekening mee houden dat dat element nooit zal weggaan. We zullen niet alleen in de preventieve aanpak, maar ook in het curatieve aanbod extra moeten investeren.

We willen er vooral voor zorgen dat diegenen die terechtkomen in de internaten met welzijnsproblemen, ook worden behandeld en de facto omkaderd en gefinancierd vanuit het perspectief van Welzijn. In de praktijk is dat zowat een verdriedoubling van de middelen die worden voorzien voor een omkadering. Dat maakt een ongelooflijk verschil en zorgt er ook voor dat men – het is een beetje kort door de bocht wat ik nu zeg – in plaats van gewoon te voorzien in opvang en onderwijs, ook effectief kan gaan naar het aanpakken van de welzijnsproblemen waarmee die betrokken jongeren kampen. En dat zal volgens mij het grote verschil maken.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Elk kind, elke leerling heeft recht op de beste ondersteuning en vooral recht op goed onderwijs, ongeacht wie die leerling precies is of waar zijn of haar wieg stond. Dat is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ons allemaal. We kunnen dat waarmaken door goede internaten en een goede omkadering voor de mensen die daar werken. Ik verwijs ook even naar het actieplan 'Vroeg en nabij' van minister Beke. Dat zijn zaken die aansluiten op wat we hier bespreken.

Minister, ik wil nogmaals benadrukken dat we het voldoende tijd zullen moeten geven, zodat de internaten en wie ermee in contact komt, zich kunnen voorbereiden op de nieuwe regelgeving. Het terrein verwacht op korte termijn

duidelijkheid over de timing en het traject. Ik wil nog meegeven dat ze ook garanties vragen voor een goede overgangsregeling voor de beheerders van die internaten, die bijvoorbeeld bij een mogelijke fusieoperatie geen leidinggevende functie van directeur meer zullen kunnen uitoefenen. Want dat speelt ook voor die specifieke mensen.

We kijken ernaar uit en hopen heel binnenkort hierover witte rook te zien.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de toetsen in het Vlaamse onderwijs

– 1798 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Roosmarijn Beckers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de vraag van de onderwijskoepels naar bijkomend overleg inzake de centrale toetsen

– 1806 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, u bent het ongetwijfeld met mij eens als ik stel dat een brede vorming een heel belangrijk element van ons onderwijs blijft. De vandaag bestaande toetsen in het Vlaamse onderwijs zorgen ervoor dat de leerinhouden in hun volle breedte aan bod komen: zowel de interdiocesane proeven als de OVSG-toetsen (Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten) testen namelijk ruim de diverse leergebieden. Ook in de peilingen komen de diverse inhouden aan bod.

Vandaag stelt ook het decreet Basisonderwijs terecht dat scholen minstens voor drie leergebieden moeten gebruikmaken van gevalideerde proeven. Vlaamse of andere toetsen mogen dus geenszins aanleiding geven tot curriculumvernauwing waarbij onterecht de indruk gewekt zou worden dat bepaalde inhouden belangrijker zijn dan andere.

Minister, op 1 februari 2022 organiseerde Onderwijs Vlaanderen een online toelichting over de nieuwe Vlaamse toetsen. Daar gaf de administratie tijdens het vragenuurtje tot grote verbazing van mij en vele anderen te kennen dat deze verplichting zou verdwijnen vanaf 2025. Men gaf trouwens ook aan dat alle interdiocesane proeven en OVSG-proeven zouden verdwijnen.

Minister, hoe kijkt u naar het risico op curriculumvernauwing ingevolge de focus van de Vlaamse toetsen op Nederlands en wiskunde?

Bent u van oordeel dat de Vlaamse toetsen in eerste instantie aanvullend zullen zijn op de OVSG-toetsen en de interdiocesane proeven, zodat er een breed beeld behouden blijft?

Als u van mening bent dat de Vlaamse toetsen de huidige verplichting voor het toetsen van drie leergebieden kunnen vervangen, op welke wijze zult u er dan voor zorgen dat dit niet leidt tot curriculumvernauwing?

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Minister, de Vlaamse toetsen zijn al heel vaak aan bod gekomen in deze commissie. Terecht natuurlijk, want het is een zeer belangrijke werf in deze legislatuur. Maar we hebben het in de commissie ook reeds gehad over de bedenkingen die de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) heeft geformuleerd bij de centrale toetsen die vanaf 2024 zouden moeten worden afgelegd.

Deze toetsen zijn ook naar ons oordeel een belangrijk element om de onderwijskwaliteit te meten en waar nodig te verbeteren. Maar vorige week uitten zowel OVSG als het Katholiek Onderwijs opnieuw hun bezorgdheden, waarbij ze er zelfs mee dreigen dat een formeel schoolpactoverleg zou worden gevraagd, een fors instrument dat enkel kan worden ingeroepen wanneer de vrijheid van onderwijs in het gedrang komt.

Volgens de koepels zou er bij de ontwikkeling te weinig naar hen geluisterd zijn. De bezorgdheid bestaat vooral over de rankings die zouden worden opgesteld tussen de scholen. Voor de topman van het Katholiek Onderwijs is de enige oplossing dat de scholen ook eigenaar worden van de resultaten en dat die verder enkel geanonimiseerd kunnen worden gebruikt. Ook de inzet van externe toetsassistenten botst op kritiek, want dat zou getuigen van weinig vertrouwen in de scholen.

Minister, kunt u mij meedelen hoe u reageert op deze toch wel forse kritiek vanuit de koepels? Hoe beoordeelt u de dreiging om een beroep te doen op het instrument van het schoolpactoverleg? Gaat u in overleg? Welke bijkomende initiatieven zult u eventueel nemen om de bezorgdheden van de koepels weg te nemen? Op welke gebieden bent u bereid om bij te sturen, en vooral, op welke gebieden bent u niet bereid om bij te sturen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De Vlaamse Regering heeft eind januari een conceptnota goedgekeurd omtrent die Vlaamse toetsen.

Het blijft natuurlijk een complex dossier, waarbij er wel wat bezorgdheden en angsten bestaan. Wat daar niet bij helpt, is dat een aantal onjuistheden of verkeerde concepties en percepties hardnekkig de ronde blijven doen.

Het is bijvoorbeeld niet de bedoeling om via de invoering van de Vlaamse toetsen de OVSG-toetsen of de interdiocesane proeven stop te zetten. Het zijn het Katholiek Onderwijs Vlaanderen en OVSG die autonoom zijn en verantwoordelijk zijn voor de verdere uitvoering en afname van die toetsen. De koepelgebonden toetsen kunnen perfect gecombineerd worden met de Vlaamse toetsen. Ik hoop ook dat ze in de toekomst verder zo ingezet worden. Dit kan alleen maar de onderwijskwaliteit ten goede komen.

De Vlaamse toetsen gaan inderdaad in eerste instantie focussen op de kern, op twee cruciale kerndomeinen: wiskunde en Nederlands. Dat zijn de vakken die quasi alle andere vakken mogelijk maken. Binnen Nederlands gaat het over begrijpend lezen, schrijfvaardigheid en grammatica. Dit is de basis voor de verdere onderwijsloopbaan, voor het studiesucces en voor de kansen die eenieder krijgt in het onderwijscurriculum maar ook op de arbeidsmarkt. Ze zijn cruciaal om te kunnen participeren aan de samenleving. Bovendien toonden meerdere studies aan dat de zorgwekkende prestaties bij leerlingen in die twee domeinen heel ingrijpende effecten hebben in de rest van het curriculum en in de rest van het leven. Deze keuze sluit niet uit dat we in een latere fase uitbreiden naar meerdere domeinen. Ik wil nu niet overladen. Ik wil vooral dat we focussen op de essentie, op de kern, en dat we daarop onze inspanningen kunnen concentreren. Zodoende kunnen de toetsen die op dat vlak worden uitgewerkt, wetenschappelijk heel sterk en valide zijn. Vandaar de focus op die twee domeinen.

Het risico van curriculumvernauwing lijkt mij beperkt. Ten eerste verwacht ik dat de koepelgebonden toetsen complementair zijn aan de Vlaamse toetsen en dat ze ingezet zullen blijven worden voor andere kennisdomeinen.

Twee, uiteraard voeren Vlaamse scholen ook een eigen evaluatiebeleid. Die toetsen komen niet in de plaats daarvan. Ik verwacht natuurlijk van scholen en leraren dat ze verder hun autonomie aanwenden om hun leerlingen blijvend breed te toetsen en te evalueren.

Drie, ook de eindtermen voor alle leergebieden én de doorlichtingen waarin meerdere leergebieden aan bod komen, onderstrepen het belang van de brede vorming. Dat blijft allemaal overeind. Dat wordt niet allemaal op de schop gegooid.

Bovendien zijn, ten vierde, de Vlaamse toetsen 'low stakes' van aard. Dit zorgt ervoor dat scholen niet gestimuleerd worden om bijvoorbeeld Frans of wetenschappen en techniek te schrappen uit hun aanbod.

Wat de verplichte afname van gevalideerde toetsen betreft in drie verschillende leergebieden in het basisonderwijs, is het inderdaad de doelstelling om in het schooljaar 2025-2026 die verplichting op te heffen en te vervangen door een verplichte deelname aan de Vlaamse toetsen. Dat lijkt mij logisch. De paralleltoetsen voor het zesde leerjaar zullen sowieso beschikbaar blijven tot juni 2025. Maar er worden geen nieuwe paralleltoetsen meer ontwikkeld.

Dan is er het gevaar van 'schoolrankings'. In het regeerakkoord hebben we de afspraak gemaakt dat we rankings absoluut willen verhinderen. In het ontwerp van decreet zal daarom een verbod ingeschreven worden op het openbaar maken van de resultaten van de scholen. We zullen ons hierbij enten op de regeling die bestaat in de Franse Gemeenschap.

Wat de bezorgdheid omtrent de inzet van externe toetsassistenten betreft, kan ik duidelijk zijn: ze komen er niet. De onderzoekers van het universitair steunpunt hebben meerdere scenario's met toetsassistenten uitgetekend, met de voor- en nadelen ervan. De nota over toetsassistenten is besproken in de stuurgroep van het steunpunt en op de vergaderingen van het High Level Forum. Ik kom daar nog op terug. Op deze overlegmomenten bleek er geen enkel draagvlak te bestaan voor scenario's met externe toetsassistenten. Ik heb afgesproken dat dit voor mij een piste is die niet verder moet worden bewandeld. We kiezen voor een model van schoolinterne toetsassistenten.

Ik wil ook ingaan op de kritiek op het beleidsproces. Daar heb ik ook vreemde dingen over gelezen. De Vlaamse toetsen zijn, zoals gezegd, een complex dossier met meerdere facetten. Het gaat over toetsontwikkeling, IT-platformen en databases, communicatie, professionalisering van directies en leraren, interne kwaliteitszorg en externe kwaliteitscontrole. Het is logisch en volgens mij ook een goede zaak dat je bij de beleidsvoorbereiding, voorafgaand aan de formele stappen in de besluitvorming, bepaalde pistes en scenario's aftoetst met het onderwijsveld. Dat gebeurt, voor alle duidelijkheid, bijna niet. Of het is toch verre van de regel in andere dossiers. In dit dossier doe ik dat uitdrukkelijk wel. Vandaar dat ik ook een High Level Forum heb opgericht. Wij komen op regelmatige basis samen. Ik geef daar altijd openheid over de stand van zaken en tracht verschillende pistes af te toetsen. Het is niet de bedoeling om daar een akkoord te bereiken. Sommigen zijn nogal principieel tegen die toetsen. Dat is niet erg, maar we proberen gewoon een aantal zaken af te toetsen en bepaalde bezorgdheden te beantwoorden en weg te nemen. Het is toch vrij onuitgegeven dat we in die zin tot besluitvorming komen.

In dat High Level Forum zitten de onderwijsverstrekkers, de koepels dus, de vakbonden en de scholierenkoepel. Ook het consortium, en Dirk Van Damme als expert. In de stuurgroep van het steunpunt zitten de specialisten uit het

onderwijsveld inzake de toetsontwikkeling en feedbackinstrumenten. Er is de bezorgdheid hoe we moeten omgaan met die data.

De leraren en directies worden ook via tal van initiatieven betrokken. Elke organisatie die voor haar leden meer toelichting wil over de Vlaamse toetsen, kan die informatie ook krijgen. Ik zie dat heel wat stakeholders daarop zijn ingegaan.

Ik mocht van enkele onderwijsverstrekkers een onderbouwde visienota over de Vlaamse toetsen ontvangen. Ik neem ook dat op in het verdere debat en in de verdere uitwerking van heel dit proces.

OVSG vroeg een schoolpactoverleg. Die naamgeving klopt natuurlijk niet. Ik veronderstel dat men hiermee verwijst naar het formele overleg zoals voorzien in het decreet Basisonderwijs en de Codex Secundair Onderwijs. Het was sowieso mijn bedoeling om formeel dat overleg samen te roepen, hoewel het dezelfde partijen zijn als in dat High Level Forum. Ik was dat sowieso van plan, nog voor ik met het ontwerp van decreet naar de Vlaamse Regering zou gaan.

Er is wat mij betreft geen enkel probleem. Ik zal sowieso altijd aandachtig luisteren naar de bezorgdheden. Wil dat zeggen dat ik aan elke vraag en eis tegemoetkom? Nee. Er is natuurlijk nog altijd het uitgangspunt: het regeerakkoord, de concept-nota die we in de schoot van de Vlaamse Regering hebben goedgekeurd. Ik probeer zo goed mogelijk aan de bezorgdheden tegemoet te komen en een draagvlak te creëren. Finaal is het nog altijd de parlementaire democratie die in dezen zal beslissen. Ik probeer zo geleidelijk mogelijk tot een besluitvorming te komen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, dank u voor uw antwoord.

Als je wat kritisch bent ten opzichte van het proces van de Vlaamse toetsen, wordt er soms gezegd dat je daarom tegen de toetsen bent. Dat is een verkeerde gevolgtrekking. Soms wordt er gezegd dat er in Vlaanderen geen traditie is van toetsen. Dat klopt ook niet want we starten helemaal niet in Vlaanderen met een blanco pagina als het over toetsen gaat. We hebben een mooie traditie met de OVSG-toetsen, de KOV-toetsen (Katholiek Onderwijs Vlaanderen), de interdiocesane proeven, de paralleltoetsen, de peilingstoetsen enzoverder. Ik denk dat we daarover klare taal moeten spreken.

Minister, ik ben blij dat u verwijst naar de autonomie van de klassenraad. Het zal u niet verbazen dat wij daar altijd op blijven hameren. Toch is er iets wat ik al lang zeg: als we van deze toetsen een succes willen maken, dan moeten we zorgen voor een draagvlak.

Ik benadruk, minister, dat ik het jammer vind dat ik tijdens allerlei infomomenten voor de pers of voor directeurs zaken hoor waarvan ik denk dat ze nog niet zijn afgeklopt of dat ze nog helemaal niet zijn vastgelegd. U zegt dat de zaken worden besproken, maar soms worden dingen voor waar aangenomen. Er werd duidelijk gezegd dat die toetsen tegen 2025 zouden verdwijnen. Dat blijkt hier dus niet waar te zijn.

Het Artikel 70-overleg, zoals het dan heet, is geen onbekend overleg. Ik vind het toch belangrijk dat we het beleidsproces volgen zoals het gevolgd moet worden. Het is niet omdat je in een High Level Forum aan tafel zit en dat je daar gehoord wordt, dat er een akkoord is. Ik ben er dus nog voorstander van om het officiële beleidsproces te volgen.

U hebt het ook over de parlementaire democratie. Ik kan alleen maar beamen dat ik dat zeer belangrijk vind en liever niet de wereld op zijn kop zie staan, waarbij

we naar persmomenten moeten luisteren om te weten wat we hier straks zullen moeten goedkeuren. Dat is niet de manier waarop onze fractie aan de slag wil gaan. Wij hebben natuurlijk ook de conceptnota gelezen, met de afspraken die werden gemaakt binnen de Vlaamse Regering.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Minister, ik kan mij ook niet van de indruk ontdoen dat er toch heel wat miscommunicatie is met dat High Level Forum. U zegt hier iets, en dan zeggen het katholiek onderwijs en OVSG iets anders. Ik vind dat vreemd. Er is blijkbaar nood aan extra formeel overleg. Als dat de normale manier van werken is, so be it. Ik vind het toch raar dat er zoveel ruis op zit.

Mijn partij is zeker geen principieel tegenstander van het openbaar maken van die resultaten. Maar ik zal proberen mij genuanceerd uit te drukken. Als we op verschillende momenten meten, zoals het plan is, en er ook leerwinst in kaart wordt gebracht, dan denk ik dat het een heel nuttig instrument kan zijn. Ik zeg natuurlijk niet dat alles openbaar moet worden gemaakt. Het kan een soort van stimulans zijn voor scholen om het beste uit zichzelf te halen. Het is er vooral omdat het zo interessant is. En natuurlijk, de ene school heeft een andere populatie dan de andere. Dat weet ik ook wel. Men kan dat niet zomaar vergelijken. Maar als de leerlingen in kaart worden gebracht, is dat wel interessant.

Zo kom ik bij mijn extra vraag. Ik heb hem al eens gesteld. Meten is één ding, maar je moet ook aan de slag kunnen gaan met wat je gemeten hebt. En dan kom ik weer bij de dataverwerking. Hoe zal een gewone basisschool omgaan met die gegevens? Zullen zij daarmee aan de slag kunnen? Het is natuurlijk een schat aan informatie. Zal er extra budget voor komen?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, wij maken ons vanuit de Vooruitfractie ondertussen toch serieuze zorgen over de invoering van die centrale toetsen. En we zijn duidelijk niet alleen. Er bestaat vandaag nog altijd grote onduidelijkheid over hoe die toetsen er methodologisch gaan uitzien, wat er precies gemeten gaat worden, hoe de resultaten zullen worden gebruikt en wie toegang zal krijgen tot de resultaten. Ook onze fractie betreurt trouwens dat het parlement niet meer betrokken wordt bij het uitwerken van die centrale toetsen. U spreekt zelf over een revolutie in het onderwijs. En dat is het inderdaad, denk ik. Dan lijkt het mij toch niet meer dan normaal dat wij daar als parlement veel meer informatie over krijgen en betrokken worden bij de discussie over hoe die er zouden moeten uitzien.

Bovendien helpt het ook niet dat er inderdaad niet goed gecommuniceerd wordt over wat nu precies de bedoeling is en hoe die toetsen er gaan uitzien. Dat maakt de onrust op het terrein alleen maar groter. En dat ondergraaft ook het draagvlak.

Ik heb altijd gezegd dat wij op zich absoluut de meerwaarde zien van die centrale toetsen om de kwaliteit van ons onderwijs op metaniveau, in heel Vlaanderen en heel het Nederlandstalige onderwijs in Brussel, regelmatig te kunnen monitoren, maar ook om op het niveau van de individuele scholen de vinger aan de pols te kunnen houden, zodat scholen ook weten waar ze staan en ze de onderwijskwaliteit in de school kunnen verbeteren en bijsturen als dat nodig blijkt.

Als het gaat over het niveau van de individuele leerling, zijn die resultaten van de centrale toetsen er natuurlijk, maar ik wil toch nog eens benadrukken dat wij dat absoluut zien als maar één element in een bredere evaluatie. Ik heb het opiniestuk van de heer Standaert gelezen en ik ben het absoluut met hem eens dat toetsen natuurlijk geen doel op zich mogen worden en dat we ons ook niet mogen blindstaren op de idee dat alles meetbaar is. Die resultaten kunnen meegenomen

worden in de bredere evaluatie van de klassenraad. Als ik het goed begrepen heb, is dat ook de bedoeling. Maar ik wil dus nog eens onderstrepen dat voor ons de klassenraad absoluut het laatste woord moet krijgen om een bredere evaluatie te kunnen maken.

De voorzitter: Mevrouw Goeman, u zit ook over de twee minuten. Stel nog snel uw vraag.

Hannelore Goeman (Vooruit): Dat is zo jammer, zo'n belangrijk onderwerp, waar we altijd zo kort over kunnen praten.

Minister, onze vraag gaat over de rankings. Daar zijn heel veel zorgen over, vanuit de Onderwijsvereniging van Steden en Gemeenten, maar ook vanuit onze fractie. U zegt dat u dat gaat verbieden, maar we hebben daar geen garanties over. Ik weet niet hoe u het wilt doen. De heer Boeve vraagt zich ook af welke tovertruc u daarvoor uit uw hoed gaat halen. Er is zoiets als het decreet op de openbaarheid van bestuur. Hoe denkt u daarmee om te gaan? Want ik geef u al mee dat als er geen harde garanties zijn, wij niet voor dit ontwerp van decreet zullen stemmen. Hoe ziet u dat?

En ten tweede heeft de heer Pelleriaux vandaag ook het idee gelanceerd om misschien breder na te denken over centrale toetsen en het niet alleen te doen voor Nederlands en wiskunde. Hoe staat u daartegenover?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, u spreekt over dat High Level Forum dat als klankbord moet dienen, maar de idee leeft toch wel dat er al heel veel beslist is. De vraag is natuurlijk wat de vrijheidsgraden zijn van zo'n High Level Forum. Dat is me niet helemaal duidelijk.

Ik merk dat de koepels zich zorgen maken over de zogenaamde high-stakes-elementen, die de opzet van die toetsen binnendringen, onder andere het verplichte begeleidingstraject voor scholen die onderpresteren. Er valt misschien wel iets te zeggen voor dat laatste, maar als je dat doet, gaan de toetsen inderdaad zelf ook 'high stakes' worden voor leerlingen en leerkrachten, want zij zullen natuurlijk ook gevat worden als een school onderpresteert. Dan zal naar iedereen gekeken worden en zullen er verantwoordelijkheden aangewezen worden. Dat lijkt mij toch wel ongewenst, dat er eigenlijk op een ongecontroleerde manier verantwoordelijkheden worden aangeduid binnen die scholen, zonder dat dat de bedoeling is van die toetsen. De vraag is wat het effect daarvan is op de toetsresultaten.

Er is vandaag misschien wat minder gesproken over de curriculumvernaauwing, maar wij maken ons daar als fractie toch wel wat zorgen over. De toetsen zijn beperkt tot twee leergebieden, maar binnen die leergebieden wordt niet alles getest. Voor Nederland gaat het bijvoorbeeld vooral over spreken en luisteren. Leerkrachten zullen dan allicht hun lespraktijk aanpassen aan hetgeen bevraagd wordt bij de toetsen. Dat vinden we toch wel een groot probleem. Wat gaat u doen om dat te vermijden?

Dat waren een paar opmerkingen die vanuit de Groenfractie naar voren worden geschoven.

De voorzitter: Mevrouw Rutten heeft het woord.

Gwendolyn Rutten (Open Vld): Minister, dit is inderdaad een revolutie in het onderwijslandschap, een waarvoor u op de steun van onze fractie kunt rekenen. We hebben daar samen ook lang over onderhandeld. De basisdoelstelling moet altijd voor ogen worden gehouden. We weten allemaal waar het probleem zit in de

kwaliteit van ons onderwijs. De vaststelling is dan: meten is weten. U kunt in elk geval rekenen op onze steun om hiermee door te gaan.

Als ik echter alle opmerkingen hoor, ben ik nogal van het principe dat hoe opener en hoe duidelijker en hoe transparanter u bent over hoe we die doelstelling gaan bereiken, hoe meer steun u ervoor zult krijgen. Dus bij deze stel ik de vraag om er minstens mee naar het parlement te komen en te overleggen. Zorg dat u iedereen meekrijgt. Maar we moeten hier wel degelijk mee vooruit. Het zal een van de manieren zijn om ons onderwijsniveau verder op te krikken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, we hebben dit bij de vorming van het regeerakkoord inderdaad reeds heel gedetailleerd opgenomen. Dat regeerakkoord is ook goedgekeurd in het parlement. En die parlementaire insteek en de democratie zijn daarin inderdaad belangrijk.

We hebben die vinger aan de pols ook nodig in ons parlement, collega's, om er ons beleid op te baseren en om niet alleen af te hangen van internationale toetsen als het Programme for International Student Assessment (PISA), de Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) en dergelijke meer.

De bedenking wordt dan gemaakt of het met alleen wiskunde en Nederlands niet gaat vernauwen. Stel dat we zouden zeggen, collega's, dat we Vlaamse toetsen gaan invoeren voor én wetenschap en techniek én mens en maatschappij én Nederlands én wiskunde én Frans. Dan denk ik dat het debat hier zou zijn dat dat allemaal veel te veel is en of dat niet gefaseerd kan. En dus nemen we, gefaseerd, eerst Nederlands en wiskunde. Dat zijn twee basisvakken. Ik denk dat daar op zich niets mis mee is.

Het zit natuurlijk in het volledige evaluatiebeleid van de school. Ik wil echt dat het mistspuien stopt, ook in sommige vraagstellingen hier. Nooit ofte nimmer is er gezegd dat het deelnemen aan en het resultaat van een Vlaamse toets de facto ook zal bepalen wat het resultaat en het advies voor de leerling is. Het is geen baccalaureaat. Maar sommigen spuien rond dat het dat gaat zijn of gaat worden. Dat is het niet. Dat is het nooit geweest. Dat is nooit de insteek geweest van de stellers van het regeerakkoord, zijnde de N-VA, CD&V en Open Vld. Stop daar dus mee. Dat is het niet.

Uiteraard heeft die klassenraad de eindbeoordeling. Ze hebben alleen nog bijkomende info van gevalideerde en statistisch relevante informatie. Dat is toch een godsgeschenk dat je gewoon krijgt, als bijkomende info? En als school kun je verder aan de slag. Waar staan we? Dat zou toch de basisvraag moeten zijn van elke school? En als leerkracht is dat toch ook zeer belangrijke en interessante info? En alle andere eindtermen blijven bestaan. Maar ik kan mij niet van de indruk ontdoen dat er onder de waterlijn bij een aantal partners andere motieven spelen. Ja, dat ze die motieven dan eerlijk zeggen. Maar dan gaat het niet meer over onderwijskwaliteit. Dan gaat het niet meer over die rankings.

De voorzitter: Minister Daniëls, u zit ook aan uw twee minuten.

Koen Daniëls (N-VA): Ik sluit af, voorzitter.

Wat voor mij nog belangrijk is, is dat die toetsen adaptief zijn. Dus niet enkel het niveau van de eindtermen, want dat laat de uitvinder van de eindtermen, Roger Standaert, zien. Maar ze moeten adaptief zijn, zodat we bij alle leerlingen naar leerwinst gaan.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is een problematiek die de gemoederen beroert, en terecht, want die Vlaamse toetsen zijn belangrijk in functie van onze ambitie voor meer onderwijskwaliteit. Maar dat is niet hét alleenzalmakende instrument. Dat heb ik ook nooit beweerd. Als men daar een karikatuur van wil maken om uiteindelijk het hele project te doen sneuvelen, is dat fout.

Het is ook trouwens, nog eens, een klassieke tegenkanting, een overdrijving of een karikatuur die men dan zal maken om die te beantwoorden. De resultaten zullen altijd schoolcontextgebonden geïnterpreteerd worden. Als je de school de mogelijkheid geeft om zich te vergelijken met andere scholen, dan is dat natuurlijk met andere vergelijkbare scholen met een gelijkaardige context.

Ja, dit is een revolutie voor ons Vlaams onderwijs, maar dit is een omwenteling die men in het buitenland al lang heeft doorgevoerd. De koudwatervrees, de angsten, de bezorgdheden, de klassieke tegenkantingen die steeds worden opgeworpen, proberen we ook te beantwoorden. Als het gaat over de rankings en de openbaarheid, wil dat zeggen dat we dat juridisch volledig schrijven op grond van 'het is geen novum', ook op grond van de regeling die bestaat in de Franse Gemeenschap.

Het begeleidingstraject in de scholen waar echt die problemen vastgesteld worden en waar we dus moeten remediëren – dat is ook opnieuw een goede zaak –, dat komt er pas na een brede doorlichting. Wanneer er dus problemen worden vastgesteld op grond van de resultaten zal de onderwijsinspectie ook zorgen voor een doorlichting en desgevallend op grond daarvan, van beide elementen, beslissen of zorgen voor een begeleidingstraject. Dus de inspectie krijgt er een knipperlicht bij in functie van slechte resultaten en kan dan sneller doorlichten. Enkel als na die doorlichting nog blijkt dat er een begeleidingstraject nodig is, wordt dat ook opgestart.

Er is het klassieke argument van 'teaching to the test'. Enerzijds zeggen sommigen: "Ja maar, het gaat enkel over Nederlands en wiskunde." Natuurlijk, als je ergens moet beginnen, moet je toch beginnen bij de essentie, bij de kern van alles, bij die vakken die alle andere vakken mogelijk maken, namelijk Nederlands en wiskunde? Vandaag zijn er toetsten, zoals terecht opgemerkt: er zijn OVSG-toetsen, interdiocesane. Daar geldt dat argument toch ook niet? En trouwens, als het gaat over wiskunde en Nederlands, dan kun je je afvragen in welke mate het problematisch zou zijn dat men gaat 'teachen to the test', als de focus ligt op Nederlands en wiskunde.

Dus, om maar te zeggen: we hebben nog een traject te gaan. We zijn er als Vlaamse Regering met betrekking tot de doelstellingen eensgezind over. Dit moeten we gewoonweg doen. We moeten op dat vlak ook het buitenland volgen en dus ook in Vlaanderen zorgen voor Vlaamse toetsen. Ik hoop dat we meer weerstanden kunnen weerleggen. Om het met een grote wijsgeer te zeggen: trust the process.

Maar finaal is er het proces naar een decretale regelgeving. Ik probeer zoveel mogelijk spelers uit het onderwijsveld te betrekken, maar het finale resultaat van de Vlaamse toetsen zullen we laten toetsen door de ultieme scheidsrechter en de poortwachter, en dat bent u als parlement.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, dank u wel voor uw antwoord.

Met en weten, ook in het onderwijs, maar net zoals je met een thermometer geen hartslag meet, kun je met de Vlaamse toetsen alleen de onderwijskwaliteit niet meten. Vandaar collega's, gaat de onderwijsinspectie al langs bij scholen om ze

door te lichten en ze maakt daar een gebruik van een genuanceerd kader met meer dan dertig indicatoren, het zogenaamde Referentiekader voor Onderwijskwaliteit (ROK). En in haar verslagen, die trouwens ook openbaar zijn, kan dat allemaal gemakkelijk geraadpleegd worden. De vrees dat de genuanceerde blik gereduceerd zou worden naar resultaten enkel voor Nederlands en wiskunde, lijkt dus ongepast, niet omdat scholen iets te verbergen hebben, maar wel omdat het een klein deel is van een veel ruimer verhaal.

Collega Beckers, het is niet mogelijk om de data een klein beetje openbaar te maken. Dat staat ook duidelijk in de conceptnota: we dulden geen rankings en die data zijn eigendom van de scholen. Rankings moeten we vermijden.

Wat betreft de visie over de doelstelling van de toetsen: collega's, daar is al wat evolutie in geweest is. Ze zijn niet bedoeld om de individuele leerling te evalueren. Minister, we hebben het hier in de commissie in het verleden al gehad over te brede toetsen en we vinden elkaar daarin. Ook in Nederland is er een evolutie. Omdat het van belang is dat we het draagvlak voor de Vlaamse toetsen zo groot mogelijk houden, vraag ik u echt oprecht om vanuit de administratie heel voorzichtig om te gaan met de communicatie van die toetsen. Ik wil echt niet de wereld op z'n kop, dat we moeten horen wat daar gezegd wordt en dat dat eigenlijk nog niet afgetoetst is. U geeft aan dat er een traject te lopen is. Ik hoop in elk geval dat het parlement daar niet alleen op het einde bij betrokken wordt, maar ook tussendoor gehoord kan worden.

Tot slot moeten we ook heel sterk nadenken over de datageletterdheid van scholen, de schoolbesturen versterken, maar er zeker ook voldoende aandacht voor hebben dat leerkrachten met die data om kunnen gaan. En ja, we kunnen kijken naar het buitenland, maar ik wil toch nog een keer benadrukken dat we niet starten van een wit blad, dat er al getoetst wordt in Vlaanderen. Daarmee wil ik dit hoofdstuk voor hier afsluiten, maar het komt zeker nog terug.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Minister, ik kan alleen maar concluderen dat er nog altijd veel onduidelijkheid heerst, niet alleen in het onderwijsveld, maar ook zelfs bij uw coalitiepartners. Dit is misschien, naast het lerarentekort, toch wel de grootste werf van deze legislatuur. Corona is er natuurlijk wel tussengekomen, maar we zijn nu al tweeënhal jaar verder. Ik heb het gevoel dat we steeds dezelfde vragen blijven stellen. Ik heb voor deze vraag nog een keer gekeken naar de vorige vragen. Eigenlijk komt altijd hetzelfde terug. Er is vooral nog heel veel onduidelijkheid ondanks de overheidscommunicatie, dus de recente conceptnota.

Zoals collega Daniëls aangeeft, heb ik het gevoel dat er een zekere onwil is binnen het onderwijsveld. Dat is natuurlijk jammer, want scholen en de koepels moeten beseffen dat dit geen manier is om scholen in een slecht daglicht te stellen, maar – zoals de minister zelf ook zegt – een element is om de onderwijskwaliteit te kunnen verbeteren. Daar kunnen wij allemaal alleen maar beter van worden.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de uitrol van Edusprong voor het volwassenenonderwijs – 1799 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, vorig jaar werd Edusprong gelanceerd. Het volwassenenonderwijs kreeg hiermee een stevige duw in de rug om de gevolgen van de coronacrisis het hoofd te kunnen bieden en versterkt te kunnen inzetten op levenslang leren.

De centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) werden daarbij uiteraard als eerste en bevoorrechte partners aangesproken. In een eerste oproep werden eind vorig jaar al heel wat projecten van de centra voor volwassenenonderwijs goedgekeurd.

Naast de acties waarvan de centra volledig de trekker zijn, zijn er ook middelen voorzien om Vlaanderenbrede acties uit te werken, zoals het opzetten van de regioscan, maar ook het lanceren van een promotiecampagne om van het volwassenenonderwijs een sterk merk te maken en het ontwikkelen van een digitale tool om potentiële cursisten de weg te wijzen naar het geschikte aanbod met een opleidingskompas.

Minister, in de commissie Onderwijs van 11 maart 2021 stelde ik u al eens een vraag over Leerwinkels. De specifieke dienstverlening van Leerwinkels werd al door verschillende adviesraden en andere actoren als heel waardevol geëvalueerd. In het verhaal van Edusprong lijken deze Leerwinkels mij ook een heel pertinente rol te kunnen spelen. Een van de actiepunten uit de visienota gaat immers over een lokale doeltreffende informatieverstrekking met aandacht voor kansengroepen en dit in samenwerking met lokale partners en bestaande initiatieven.

Welke rol ziet u weggelegd voor de Leerwinkels binnen Edusprong?

Hoe zult u concreet werk maken van de extra aandacht voor kansengroepen binnen de Vlaanderenbrede acties? Welke partners zult u hierbij betrekken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat is de bedoeling van Edusprong? Dat is eigenlijk om ervoor te zorgen, zoals we doen met de zomerscholen, met Digisprong en met andere initiatieven, dat we van corona niet alleen negatieve maar ook positieve gevolgen overhouden, en dat niet alleen voor het heden, maar ook voor de toekomst. Het is eigenlijk het momentum om het volwassenenonderwijs in het kader van het levenslang leren ook een boost te geven en ervoor te zorgen dat we het volwassenonderwijs versterken. Dat wil zeggen dat we ervoor zorgen dat we het juiste aanbod doen, afhankelijk van en afgestemd op de lokale noden. Het moet goed georganiseerd en toegankelijk zijn, waarbij ik vooral ook denk aan de combinatie arbeid en gezin.

We geven de centra financieel, maar ook in de regelgeving, extra ruimte om hun aanbod maximaal te laten aansluiten bij de noden en de vragen van de lokale arbeidsmarkt en de leerbehoeften van de cursisten. Daarom hebben we werk gemaakt van de regioscan. We hebben daarvoor ook de nodige middelen uitgetrokken. Men gaat in een betrokken regio echt kijken wat de vragen, wensen, noden zijn en hoe we daar beter op kunnen inspelen. Men is volop aan de slag gegaan in het kader van de eerste projectoproep.

Ik trek vrijdag naar de Vlaamse Regering met een nota voor de tweede projectoproep. Daarbij zullen de centra nog twee jaar langer kunnen inzetten op de acties die gestart zijn met de eerste oproep. Ze kunnen ook projecten opzetten die verder bouwen op de inzichten van de regioscan, samen met het netwerk dat in dat kader is opgebouwd. Ze kunnen ook bijkomend nieuwe projecten opzetten. Ik denk dat het belangrijk is dat mensen de weg vinden naar dat aanbod. Dat is één zaak. Je hebt vraag en aanbod. Het aanbod past zich aan en men moet ervoor zorgen dat men vanuit de arbeidsmarkt, maar evengoed vanuit diegenen die zich willen bijscholen met welke motivatie dan ook, de weg vindt naar het nieuwe aanbod.

Daarvoor hebben we drie strategieën opgenomen in een communicatiecampagne die in volle voorbereiding is. Die campagne zal het volwassenenonderwijs neerzetten als een sterk merk. Ze moet er ook voor zorgen dat men via het digitaal opleidingskompas makkelijker de weg vindt. U moet erkennen dat het soms wel moeilijk is om door de bomen nog het bos te zien. Namelijk, er is zoveel aanbod in zoveel verschillende instellingen – gaande van het volwassenenonderwijs, de centra voor basiseducatie (CBE's), VDAB, hogescholen, universiteiten en noem maar op. Je hebt verschillende opleidingen door verschillende instellingen met verschillende insteken en van verschillende niveaus. Vandaar dat we er met een digitaal opleidingskompas voor willen zorgen dat dit de plek is met informatie over opleidingsaanbod. Je kunt daarbij makkelijker navigeren in functie van je eigen leernoden, zodoende dat je een overzicht krijgt – vertrekkende vanuit een concrete vraag of probleemstelling – en dat je gemakkelijker geleid wordt naar een menu van mogelijke opleidingen die tegemoetkomen aan jouw vragen. Ten derde is er lokale informatieverstrekking in samenwerking met lokale partners die mensen met een leervraag bereiken, zoals VDAB en zoals de OCMW's, en bestaande initiatieven, zoals bijvoorbeeld de Leerwinkels.

Het is de bedoeling om daar een sterke, netoverschrijdende regionale samenwerking te kunnen activeren voor volwassenenonderwijs en centra voor basiseducatie met lokale partners die heel wat mensen met een leervraag bereiken. Ik denk dan aan het OCMW, VDAB, het Huis van het Nederlands, de Leerwinkels en het Agentschap Integratie en Inburgering. Ik denk dat die partners belangrijk zijn voor de centra in hun 'outreaching' aanpak voor kansengroepen die misschien niet zelf de weg vinden naar informatie of hulp nodig hebben om daarmee te werken. In een volgende projectoproep gaan wij ook de leerwinkels de mogelijkheid geven een plan in te dienen voor gerichte acties vanuit die notie van outreaching aanpak. Na de lancering van de tweede projectoproep, waarmee ik dus naar de Vlaamse Regering trek, ga ik dat als volgende stap in de uitrol van Edusprong op de agenda plaatsen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): In de legislatuur van het levenslang leren moeten wij er alles aan doen om alle Vlamingen niet alleen knaldrang te laten hebben maar vooral ook de goesting om het levenslang leren te omarmen. Wij moeten daar alle initiatieven voor nemen. Ik ben zelf zeer benieuwd naar de resultaten van alle regioscans. Kan ik daar een overzicht van krijgen, als dat bestaat? Worden die data, als ze bestaan, beleidsmatig gebruikt? Ik ben ook benieuwd naar de nieuwe oproep en vooral ook naar de timing van de campagne. Kunt u daarover al een tipje van de sluier oplichten? Zelf geloof ik heel sterk in de leerecosystemen. In Limburg is men daarmee aan de slag gegaan. In West-Vlaanderen is men aan het zoeken hoe daar werk van gemaakt kan worden. Daarin is de outreaching aandacht verweven. Ik geloof ook heel sterk in de Leerwinkels en in de net- en koepeloverschrijdende samenwerking. Maar vooral de resultaten van de regioscans en de timing van de campagne interesseren mij.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik denk dat het belangrijk is om een bredere oneshop-oplossing te voorzien voor mensen die een opleiding willen volgen. Een Leerwinkel kan zo een instrument zijn. Ik ben daar groot voorstander van. Wanneer denkt u dat zo'n systeem of zo'n model Vlaanderenbreed uitgerold zou zijn? U plant nu initiatieven om dat mogelijk te maken, maar het is belangrijk dat mensen die een opleiding willen volgend op één plek informatie kunnen vinden en doorverwezen kunnen worden zoals dat kan in een Leerwinkel. Wanneer denkt u dat zo'n model Vlaanderenbreed uitgerold kan worden?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik ga inderdaad proberen een overzicht te bieden van de regioscans. Die zullen regionaal uiteraard verschillend zijn. Mijn administratie vraagt de verschillende werkstukken die worden opgeleverd op en tracht die wat overzichtelijker in kaart te brengen. Ik kan er nog geen timing op geven omdat het tempo waarop die regioscans worden uitgewerkt variabel is. Het lijkt mij vooral een intern nuttig werkstuk voor de betrokken CVO's in de regio zelf. Maar het is zinvol om die in kaart te brengen en te zien waar welke vragen en noden zijn in heel Vlaanderen.

Ten tweede, wat de campagne betreft: men is nu een strategie aan het uitwerken, en daar wil ik tegen de zomer klaar mee zijn. Het is wel de bedoeling om daar geen 'one shot'-campagne rond te maken, maar om te proberen om tot iets duurzaam te komen, iets wat kan worden meegenomen doorheen de volgende jaren. Dus ik zou niet voor één steekvlam gaan, maar proberen om een langetermijneffect te bewerkstelligen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Bedankt voor uw antwoorden. Ik ga alvast aan de slag met de resultaten van die regioscan in West-Vlaanderen, en ik zal dat eens van naderbij bekijken. Het lijkt mij ook wel goed om dat Vlaanderenbreed in the picture te zetten. Het is goed dat we geen steekvlammen gebruiken in Onderwijs, maar dat we nadenken over hoe we op lange termijn hier vooral het volwassenen-onderwijs kunnen blijven versterken.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik werd even aangesproken over die 'one shot', maar ik bedoelde 'one shop', waarbij je op één plek terecht kunt met je opleidingsvraag. Dat is wat ik dus bedoelde, een one shop-oplossing.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hilâl Yalçın aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over een mogelijke uitbreiding van het succesvolle antipestproject De Conflixers – 1808 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Yalçın heeft het woord.

Hilâl Yalçın (CD&V): Morgen, op 18 februari, gaat de Vlaamse Week tegen Pesten van start. Eind vorig jaar vroeg ik u in deze commissie al naar het antipestbeleid in onze scholen en de ondersteuning van de Vlaamse overheid hierbij. In uw antwoord legde u daarbij de nadruk op het goede voorbeeld van het Conflixersproject van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK), dat reeds enkele jaren, door het aanbieden van vormingen, scholen op weg zet om via 'peer support' pestproblematieken aan te pakken.

Geïntrigeerd als ik was door uw antwoord, ging ik dus op zoek naar meer informatie over dit project en legde ik mijn oor te luister bij VSK. Sinds 2016 bieden zij tips en ondersteuning in de vorm van workshops, trajecten en uitwisselingen en vormt Conflixers bovendien een groot deel van hun werking. Zo wisten ze me te vertellen dat ze ongeveer 149 scholen op weg hebben gezet via een workshop of dergelijke en is zo ongeveer 1 op 7 scholen mee met het Conflixers-verhaal.

Ook tijdens corona heeft VSK niet stilgezeten en bleven ze het project verderzetten via online workshops en is advies ook steeds mogelijk bij de Confluxersdokter. Daarnaast speelden ze ook in op de grote vraag naar boosterworkshops om alles nog eens op te frissen en met vernieuwde energie aan de slag te gaan.

Minister, elk kind of jongere die gepest wordt is er een te veel. Daarom zet ik graag dit goede voorbeeld in de kijker tijdens de Week tegen Pesten en wil ik u bevragen over eventuele uitbreidingsmogelijkheden voor dit project om zo het bereik nog te vergroten, gezien de positieve resultaten van de Confluxers.

Minister, kan er een boostercampagne georganiseerd worden voor het opnieuw kenbaar maken van de Confluxers aan onze scholen?

Is er een mogelijkheid om een uitbreiding van de Confluxers te voorzien, zodat nog meer scholen gebruik gaan maken van deze 'peer support'-methode in de aanpak van hun pestproblematiek? Ik denk bijvoorbeeld aan het uitreiken van een label voor een Confluxerschool of Confluxergemeente of -stad, zoals we ook verschillende andere labels hebben.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voor peer support krijgt VSK reeds verschillende jaren een subsidie maar ook een detachering. Dat wil zeggen dat we iemand vrijstellen en ter beschikking stellen voor dat project.

Binnen dat project zetten we in op de versterking van leerlingen aan de hand van zogenaamde peer support, vanuit het idee dat dat drempelverlagend is, want er is misschien nog een al te grote drempel om naar een volwassene te stappen. Zo wordt het misschien iets gemakkelijker om kinderen of jongeren vanuit dezelfde leefwereld te benaderen. We willen daarmee ook sterk focussen op een verbindend schoolklimaat.

Ondertussen kon een op de zeven van de secundaire scholen begeleid worden. En je ziet ook dat er nog altijd nieuwe scholen intekenen op het project, ook in tijden van corona. Dus dat is op zich wel een goed element. Ik denk wel dat het project voldoende gekend is, gelet op de stijgende inschrijvingscijfers.

Maar ik denk dat het vooral belangrijk is om dit project te verduurzamen. Het heeft zijn succes bewezen, en daarom heb ik het eigenlijk mee opgenomen, ingebed in de beheersovereenkomst die we hebben afgesloten met VSK voor de periode 2021-2023. Dat wil dus concreet zeggen dat die middelen en die detachering gegarandeerd zijn voor de looptijd van de beheersovereenkomst. Dat moet misschien ook wel wat rust en zekerheid kunnen bieden.

In uitvoering van die beheersovereenkomst worden ook de werkzaamheden van VSK rond Confluxers uiteraard opgevolgd door mijn administratie. VSK is er niet alleen voor, maar ook door en dankzij de scholieren. Ik werk daar trouwens ook op andere vlakken goed mee samen. Ook in het kader van het onderwijsoverleg laten zij dikwijls een origineel stemgeluid horen. Dat is echt een meerwaarde.

Binnen het kader van de beheersovereenkomst krijgt VSK ook alle autonomie om de werking en het vormingsaanbod rond Confluxers vorm te geven. Het idee om te werken met een label is aan hen overgemaakt, maar dat is ook hun autonomie. Je moet er wel altijd op letten dat een label zijn waarde blijft behouden, en dat het niet enkel een momentopname is. Want op grond van een momentopname een label toekennen houdt natuurlijk wel wat risico's in, en dan zou je ervoor moeten zorgen dat er enige permanente opvolging gebeurt. Want als een gelabelde school uit het project stapt, moet dat label ook afgenomen worden. En dat brengt dan

misschien de nodige discussie met zich mee. Maar die overwegingen laat ik aan de autonomie van VSK.

De voorzitter: Mevrouw Yalçin heeft het woord.

Hilâl Yalçin (CD&V): Bedankt voor uw antwoord. Het is inderdaad zo dat de Confixers gekend zijn in het onderwijsveld. Maar op basis van het antwoord op een schriftelijke vraag van collega Vandromme moet ik u er toch op wijzen dat er helaas wel een terugval is in de cijfers. U zei daarnet dat er inderdaad nog altijd wel scholen aansluiten. Maar ik neem de cijfers er even bij, en we zien echt wel een terugval van het aantal trajecten, 'train de trainer'-opleidingen en workshops. In het eerste werkingsjaar namen er 35 scholen deel, in het schooljaar 2019-2020 waren dat er 28 en vorig schooljaar nog maar 11. Dus dat is toch wel een duidelijk verschil.

Als we dan kijken naar de regionale spreiding, dan zien we dat er bijvoorbeeld in de provincies Oost-Vlaanderen en Limburg geen enkele school geweest is die vorig jaar een vorming of een workshop rond Confixers heeft gehad. Dus we mogen er toch wel van uitgaan, denk ik, dat er uiteraard wel gewerkt wordt rond pestproblematiek op deze scholen, ook zeker in die provincies, maar dat de unieke 'peer support'-methode hier niet toegepast werd.

Ik denk inderdaad dat de coronacrisis natuurlijk wel een belangrijke factor geweest zal zijn in de participatie van de scholen, maar net daarom denk ik dat het belangrijk is om het nog eens onder de aandacht te brengen. Ik denk dat we daar zelf niet al te veel inspanningen rond moeten doen, maar dat we het nog eens goed onder de aandacht kunnen brengen, zeker in de Week tegen Pesten, waarbij we echt alle scholen nog eens kunnen voorleggen om hieraan deel te nemen, uiteraard ook met VSK.

Ik denk ook dat er nog één luikje is waar ik graag vanuit de fractie toch wel aandacht aan zou willen schenken, en dat is ook dat we extra aandacht moeten schenken aan de buitengewone scholen. Want we zien toch wel in de cijfers dat zij amper gebruikmaken van het aanbod. Tot nu toe zijn er nog maar zes scholen uit het buitengewoon onderwijs geweest die een traject met Confixers hebben opgestart en afgerond. En ik denk ook dat daar misschien wel een aangepaste aanpak nodig is voor deze scholen, zodat zij ook op een goede manier aan de slag kunnen gaan met deze 'peer support'-methode.

Ik blijf toch wel aandringen op nog wat extra communicatie rond dit zeer goede traject, minister.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dit is inderdaad een belangrijke vraag. Voor de N-VA-fractie is het sowieso heel duidelijk: pesten kan niet, en het kan nooit. Collega, u focust heel hard op het project Confixers, en dat is een zinvol project. Maar ik zie ook scholen die een antipestbeleid uitbouwen zonder Confixers. Ik denk dat we daar ook oog voor moeten hebben, dat scholen die vrijheid nemen. Want medeleerlingen zijn inderdaad belangrijk, en die betrekken we ook in het verhaal.

Maar met onze leerlingen, met onze populatie, kiezen wij er heel duidelijk voor om paal en perk te stellen aan het pesten vanuit de leerkrachten, die daar ook heel duidelijk tegen optreden. Want in het verleden heeft men vastgesteld dat als leerlingen tussenkwamen, het pesten dan overging op de tussenkomende leerlingen. Dus ik vind het ook wel zinvol dat we de scholen daarin ondersteunen. We mogen dus niet de indruk laten ontstaan – maar ik denk niet dat dat uw bedoeling is – dat als een school niet met Confixers werkt, een school dan geen goed antipestbeleid zou voeren. Ik zou daarentegen oproepen dat scholen heel duidelijk die lijn

trekken, en dat leerkrachten ook altijd heel duidelijk zeggen dat pesten niet kan, en dat men ook tussenkomt als leerkracht. Dat geeft een heel belangrijk gevoel aan het slachtoffer.

Een tweede punt dat ik echt onder de aandacht wil brengen, is het cyberpesten, het pesten dat verdergaat na de schooluren, dag en nacht, in het weekend, tijdens vakanties. Dat is een zeer grote uitdaging. Het gebeurt ook via mail en via Whatsappgroepen waar leerkrachten niet in zitten. Dat is waar scholen ook zelf nog zoekende zijn, om te kijken hoe ze dat kunnen aanpakken. Minister, ik denk dat dat toch een punt is om verder op door te gaan, naast het fysieke, het verbale pesten, dat wel gezien en gehoord kan worden.

De voorzitter: Minister Weyts heeft zijn woord.

Minister Ben Weyts: Ik wil misschien eerst een nuance aanbrengen met betrekking tot de cijfers die u vermeldt. Je moet natuurlijk begrijpen dat ondertussen een op de zeven secundaire scholen al contact heeft gehad met het project van de Conflixers. En scholen die al meerdere jaren een beroep doen op de Conflixers worden niet dubbel geteld. Ten tweede is het ook zo dat scholen, zodra ze de Conflixers en dat project over de vloer hebben gehad, daar ook zelf mee aan de slag gaan. Dus je moet dat niet zien op jaarlijkse basis; het is enigszins cumulatief.

Limburg heeft misschien een beetje meer werk voor de boeg. Ik heb het eens geteld, en zij zitten ondertussen aan elf secundaire scholen. Dat is niet zoveel in verhouding tot andere provincies, dat klopt. Maar Oost-Vlaanderen heeft daarvoor wel een serieuze inspanning gedaan: die zitten rond de veertig, dacht ik. Dus daar is dat wel minder een probleem.

Los daarvan heeft VSK ook misschien zelf wel de mogelijkheden om dat initiatief wat meer aan te blazen, maar wij willen hen daar altijd bij ondersteunen, al was het maar door bijvoorbeeld onze eigen communicatiekanalen op dat vlak in te schakelen, zoals Klasse en de website [onderwijs.vlaanderen](https://onderwijs.vlaanderen.be). Zo kunnen we daar meer ruchtbaarheid aan geven als dat nodig is, natuurlijk in de hoop dat de vragen die komen, beantwoord kunnen worden door VSK op het vlak van mensen en middelen. Maar vooralsnog zit dat snor. Maar als we daar meer ruchtbaarheid aan kunnen geven, dan doen we dat graag.

De voorzitter: Mevrouw Yalçin heeft het woord.

Hilâl Yalçin (CD&V): Bedankt, minister. Het mentaal welzijn van onze kinderen en jongeren, van onze leerlingen, is superbelangrijk. Ik denk dat we daar gisteren ook allemaal getuige van zijn geweest tijdens de toch wel pijnlijke Panoreportage. En ik denk dat we er ook allemaal van overtuigd zijn dat je goed voelen een onmiskenbare voorwaarde is om tot leren te kunnen overgaan. Dus ik denk dat we vanuit de commissie Onderwijs alleszins toch wel het signaal mogen geven dat elk kind dat gepest wordt, er een te veel is, dat pesten niet kan, en dat we uiteraard achter alle inspanningen staan die geleverd worden om pesten tegen te gaan, collega Daniëls. En we zullen dat ook ten volle ondersteunen. Ik denk dat het project Conflixers al zijn meerwaarde heeft bewezen op het terrein, en dat daar inderdaad zeer goede resultaten uit te halen zijn.

Ik geloof wel heel sterk in die peer support, minister. Ik denk dat het heel interessant is dat je onder leeftijdsgenoten inderdaad elkaar kunt wijzen op fouten die eventueel gemaakt worden, op gedrag dat niet tolereerbaar is. Het is natuurlijk ook niet zo dat die jongeren aan hun lot worden overgelaten. Het is juist door de vorming die ze krijgen vanuit het project dat ze ook zichzelf weerbaar kunnen maken ten opzichte van kritiek van hun medeleerlingen.

Maar ik onthoud hier vooral dat de minister heeft gesteld dat de steun vanuit het departement Onderwijs toch te allen tijde geldt, alleszins tot 2023, en dat VSK hier ook kan rekenen op de steun vanuit het departement. Ik denk dat we met z'n allen 'neen' willen zeggen tegen pesten, en dat we de jongeren hierin goed willen ondersteunen. Bedankt.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.